



**AL XV-LEA CONGRES
DE
GENEALOGIE ȘI HERALDICĂ**

Rezumatele comunicărilor

**Iași
13–15 mai 2010**

I.	23 – 24	iunie	1989
II.	6 – 7	iunie	1991
III.	25 – 26	iunie	1992
IV.	13 – 15	mai	1993
V.	12 – 14	mai	1994
VI.	10 – 13	mai	1995
VII.	9 – 12	mai	1996
VIII.	8 – 11	mai	1997
IX.	7 – 10	mai	1998
X.	13 – 16	mai	1999
XI.	20 – 23	septembrie	2001
XII.	15 – 18	mai	2003
XIII.	10 – 13	mai	2007
XIV.	15 – 17	mai	2008
XV.	13 – 15	mai	2010

Lucrările Congresului sunt găzduite de Muzeul Unirii.

Aici a fost, în 1859–1862, reședința ultimului principe al Moldovei și reședința Familiei Regale a României, în 1917–1918.

Aici s-au adus veștile despre Unirile din 1859 și 1918.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mică

Ion AGRIGOROAIEI

Legături de rudenie în lumea politică interbelică.
Observații preliminare

Societatea românească în general și viața politică în special au cunoscut prefaceri substanțiale în cadrul național-statal realizat prin Marea Unire și ca urmare a reformelor structurale care au însoțit-o. Acestea au vizat repartiția și caracterul proprietății, alcătuirea corpurilor legiuitoare, organizarea administrativă, regimul minorităților naționale etc., cu influențe semnificative asupra mentalităților, a vieții cotidiene, definind împreună, la sfârșitul perioadei interbelice, o societate în mare măsură deosebită de cea de la începutul secolului. În acest context, legăturile de rudenie, ca și cele „neoficiale”, mai vechi sau mai noi, au avut un impact sporit asupra vieții politice, generând fenomene adesea contradictorii. O categorie de astfel de relații a înlesnit formarea sau consolidarea unor elite în domeniu, cu un rol major în accelerarea procesului de modernizare, în apărarea drepturilor și intereselor statului român. O altă categorie (fără ca între ele să existe un zid de netrecut) a urmărit relațiile dintr-un alt registru, ținând de tendințele de parvenire, de ambițiile politicianiste și de îmbogățire. Adesea este dificil de a descifra – într-un păienjenis de relații și dincolo de orice schematism – intențiile urmărite, atunci când sentimentele erau (sau puteau fi) amestecate, imposibil de măsurat. Abordarea, fie și numai prin câteva exemple, a acestor legături ne ajută să înțelegem mai bine lumea politică, să depășim o tratare pe care am numi-o *mecanicistă*, fără a ține seama de faptul că oamenii sunt mânați nu numai de interese, ci și de sentimente. Din această perspectivă și fără a formula judecăți definitive, trebuie să se țină seama de observația lui N. Iorga: „Istoria e disciplina cea mai *umană* din toate. Istoria nu cunoaște abstracta și recea figură a omului-tip; pe dânsa o preocupă oamenii, oamenii schimbători și deosebiți, cu anumite virtuți, cu vicii și apucături speciale, oamenii trecutului în toată puterea lor expresivă”.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mare

Ioan Gheorghe d' ALBON

Familia d'Albon din România. Genealogia originii franceze

Originea familiei d'Albon din România și legătura ei cu familia franceză purtând același nume au fost privite cu nedumerire și neîncredere, exprimându-se uneori opinii inexacte. În Franța, familia d'Albon este cunoscută încă din veacul al VIII-lea și, cu filiațiune neîntreruptă, este reprezentată astăzi de marchizul André d'Albon. Datorită cercetărilor întreprinse de acesta din urmă în arhivele franceze și austriece, s-a putut ajunge la întocmirea unui arbore genealogic aproape complet și la descifrarea enigmei. Încă din 1833 se cunoștea existența unei familii omonime în Austria, care pretindea că descinde din Jean-Pierre d'Albon de Galles († 1700). Cercetările menționate au dovedit că unul dintre fiii acestuia, Guillaume d'Albon (1642–1676), a fugit în Austria în urma unui duel nefericit; declarat mort în Franța la 1660, el a trăit, în realitate, până la 1676: a servit în armata austriacă, ajungând la gradul de locotenent-colonel, și a murit într-o luptă, în 1676. Fiul său, Pierre-Ernest (1665/1666–1714), a fost bunicul lui Eugène-Auguste, căruia împărăteasa Maria-Tereza i-a recunoscut (1774) titlul de baron. Diploma imperială a fost transcrisă și tradusă în Franța la 1806; patru ani mai târziu, șeful familiei d'Albon a recunoscut oficial apartenența ramurii austriece la spița franceză. Fiul lui Eugène-Auguste, Jean-Baptiste d'Albon (1791–1843), a avut un fiu (Gustav d'Albon, vice-consul al Austriei în Moldova din 1860, așezat la Roman) și o fiică, Clementina (1825–1852), căsătorită cu ofițerul Adolphe Gottesmann de Erdobakta. Fiul Clementinei, Adolphe von Gottesmann, venit în Moldova la unchiul său, s-a căsătorit cu Eufrosina Komarniski; fiul născut din această căsătorie, Georges-Adolphe, a fost înfiat de fratele bunicii sale paterne, luând astfel numele d'Albon. El este ascendentul membrilor de azi ai familiei, răspândiți în România, Franța, Germania și Statele Unite ale Americii.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mare

Radu ALBU-COMĂNESCU

Originea familiei Lahovary. Marginalii la un text inedit

Comunicarea propune o valorificare a potențialului de adevăr istoric al „tradițiilor de familie” în problema genealogiei. Textul discutat aparține lui Dimitrie Lahovary (1869–post 1950), fiul geografului George Lahovary. Coroborând o serie de informații din acest text (care nu este lipsit de erori, datorate adesea însăși

bibliografiei folosite), cu mici argumente de natură lingvistică, dar și cu tradiții de familie și cu însemnele heraldice ale familiei Lahovary, se conturează – cel puțin ca ipoteză meritând a fi expusă, dacă nu cumva și cercetată în continuare, în măsura în care documentele o vor permite – o perspectivă diferită asupra originii acestei familii, considerată actualmente a fi grecească. În noua situație, Lahovăreștii par a-și avea rădăcinile mai degrabă în Ungaria Superioară (Slovacia), într-una din comunitățile românofone din zonă. Redeschiderea „dosarului originilor” este, și în cazul Lahovary, cu atât mai interesantă, cu cât această familie se remarcă prin intelectualii de marcă oferiți țării, dar și prin înrudirile dobândite în timp cu familii importante din România și din alte țări.

*Joi, 13 mai, dimineață
Sala mare*

Cristina ANTON-MANEA

Contribuții la istoria familiei Rudeanu

Pornită de la marele medelnicer Ivan din Ruda, de la mijlocul secolului al XVI-lea, familia s-a înrudit, prin soția acestuia, Maria din Periș, cu neamul Basarabilor. Documentele avute la dispoziție au permis reconstituirea genealogiei pentru șase generații, până la mijlocul secolului al XVIII-lea, putând ilustra relațiile de rudenie ale unora dintre membrii ei (în legătură și cu pozițiile și interesele politice), dar și unele momente din viața cotidiană a unora dintre Rudeni (procese purtate din motive financiare, moșteniri, însușirea unor bijuterii). Grație surselor cercetate, se pot stabili și trăsături de caracter ale unora dintre membrii acestei familii, mai ales prin descendenții lui Teodosie Rudeanu (mare logofăt în vremea lui Mihai Viteazul), care s-a dovedit o fire destul de aprigă. Dintre descendenți, ramura născută din Teodosie a sărăcit și s-a pierdut în rândurile micii boierimi muntene – cu excepția ramurii Murgescu, desprinsă din acest trunchi și care se înalță dincolo de mijlocul secolului al XVIII-lea –, în timp ce ramura pornită din Tudor mare sluger s-a stabilit în București, datorită cumpărării unor proprietăți și darurilor din partea domniei.

*Joi, 13 mai, după-amiază
Sala mare*

Mihai-Bogdan ATANASIU

Familia și cariera marelui logofăt Gavril Miclescu

Documentele atestă familiei Miclescu o ascendență care urcă până în secolul al XV-lea, însă primii purtători ai acestui nume au fost Vasile și Gavril, numiți așa după satul Miclești, moșie vasluiană a părintelui lor. Cel din urmă, Gavril Miclescu, a fost unul dintre cei mai de seamă dregători de la sfârșitul secolului al XVII-lea și din prima jumătate a celui următor, stâlp al familiei și întemeietor al unei ramuri ai cărei reprezentanți trăiesc și astăzi. În cele peste cinci decenii de activitate publică, lui Gavril i-au fost încredințate de către domnii Moldovei unele dintre cele mai însemnate dregătorii ale țării, el fiind, pe rând, postelnic, mare paharnic, mare vornic și mare logofăt. Moștenitor al unui întins domeniu aflat în ținutul Vaslui și extins apoi considerabil prin nenumărate cumpărături și dani, marele logofăt s-a dovedit un bun cunoscător al realităților vremii, prin aplicarea consecventă a practicii strategiilor matrimoniale. Cele două soții ale sale, din familiile Dubău și Moreanu, i-au dăruit nouă copii (cinci băieți și patru fete), prin care Micleștii s-au înrudit cu familiile Costache, Sturdza, Donici, Gane.

*Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mare*

Sergiu BACALOV

Neamul Busuioceștilor în Țara Moldovei, Basarabia și Transnistria

Neamul Busuioceștilor (numele a fost ortografiat și Bosiioc, Bosăiuc sau Băsiuc) s-a manifestat în Țara Moldovei odată cu sfârșitul secolului al XVI-lea. Un reprezentant de vază din perioada de început a neamului a fost spătarul Bosiioc. Descendenții săi s-au înrudit cu multe neamuri și familii boierești din cuprinsul Țării Moldovei, iar unii dintre ei au trecut și în stânga Nistrului, formând o ramură distinctă. La începutul secolului al XIX-lea, unii dintre Busuioceștii transnistrieni, anume frații Ivan și Sava, fiii lui Grigore Busuioac, au revenit la moșiile strămoșești din Basarabia, stabilindu-se în ținutul Orheiului. Urmașii acestora locuiesc și astăzi acolo, alături de Busuioceștii care descind din alte ramuri decât cea transnistriană.

*Joi, 13 mai, dimineață
Sala mare*

Violeta BARBU, Kinga S. TŪDŐS

Dezmoștenirea fiilor: familia Bethlen de Iktár la sfârșitul secolului al XVII-lea

Dezmoștenirea fiilor a fost în Transilvania o practică excepțională, răspândită însă în Valahia în secolul al XVII-lea, potrivit mărturiei mitropolitului Antim Ivireanul. Prezentă exclusiv în testamente, în Țara Românească ea era determinată, de regulă, de răul tratament sau de neglijarea părintelui, acesta ajungând să prefere pe un alt membru al familiei sau pe un adoptat ad-hoc. Un caz special îl oferă afacerea testamentelor familiei Cantacuzino: un fiu, Șerban, ajuns domn, este dezmoștenit, pentru ca patrimoniul de familie să nu fie confiscat după mazierea acestuia, „potrivit răului obicei al aceștii țări”. Societatea nobiliară transilvăneană cunoaște cazul familiei Bethlen de Iktár, devenit public datorită demnităților importante deținute de protagoniști, consilierul Bethlen János și fiul acestuia, cancelarul conte Bethlen Miklós, om politic, istoric și scriitor de mare talent. Pe baza a șapte testamente și a jurnalului *Descrierea vieții sale de către el însuși* a contelui Bethlen Miklós, se reconstituie un conflict de familie care aduce în discuție tensiunea dintre fiii proveniți din căsătorii diferite, dar și nesupunerea față de voința paternă. Folosirea acestei clauze, atât de către Bethlen János, cât și de către Bethlen Miklós față de descendenții direcți, pune în evidență, într-o articulare complexă, existența unui nou cod etic al familiei. Acesta se bazează pe o multitudine de aspecte (raporturi patrimoniale, umane, de educație, orientare politică, investiții economice, stil de viață, confesiune religioasă, valori etice) caracteristice societăților premoderne.

*Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mică*

Constantin BĂLĂCEANU-STOLNICI

Bazele antropologice ale genealogiilor

Unul dintre cele mai interesante demersuri în istorie este cel genealogic. Deși este unul eminent cultural, el are la bază unele aspecte antropologice, care sunt esențiale pentru fundamentarea lui științifică. Demersul genealogic este bazat pe conceptul empiric de ereditate, care este însă astăzi atestat atât de legile lui Mendel, cât și de genetica celulară și moleculară contemporană. Încă din paleolitic se conștientizează conceptele de rubedenie și de familie și se construiesc diferitele mituri privind un strămoș comun, uman sau supranatural, deseori antropomorf, zoomorf și uneori chiar fitomorf. Acest demers stă la baza interdicției incestului, universală pentru toate culturile umane. Importanța lui crește în epocile următoare, când o mulțime de reglementări sociale (transmiterea proprietății, apartenența la anumite funcții, categorii sociale, profesii etc.) se fac pe principiul eredității. Mai târziu, acest principiu va sta la baza transmiterii numelui de familie și apoi a stemelor. Dar genealogia s-a bazat pe filiația masculină, ceea ce este o opțiune evident culturală, căci din punct de vedere biologic aportul mamei este mult mai important. Opțiunea pentru filiația masculină a fost determinată de organizarea patriarhală a societăților umane postneolitice, ea urmând unei organizări matriarhale prezentă încă din paleoliticul mijlociu. Este posibil ca, sub presiunea orientărilor feministe moderne, în viitor să se modifice algoritmul întocmirii arborilor genealogici, după modelul filiațiilor realizate în medicină pentru urmărirea bolilor heredofamiliale.

*Joi, 13 mai, dimineață
Sala mică*

Elena BEDREAG

Un boier din secolul al XVII-lea și înrudirile sale

Curgerea istoriei se datorează, în afara aportului marilor familii boierești, și celor mai puțin celebri, mai mărunți, dar al căror rol nu trebuie subestimat, chiar dacă faptele lor nu sunt îmbrăcate de aceeași glorie. Migrația unor grupuri greco-levantine la nord de Dunăre, atât în Moldova, cât și în Țara Românească, începând cu secolul al XVI-lea, a influențat și a marcat viața politică și socială. Acești alogeni au urmărit înaintarea pe scara ierarhică prin funcții în administrație, care au putut fi obținute de cele mai multe ori prin alianțe matrimoniale, căsătoria fiind o metodă sigură și rapidă de a intra în posesia unor moșii. Această realitate este exemplificată prin cazul stolnicului Grama, care, căsătorit cu Anghelina, descendentă din Orăș hatmanul, s-a înrudit (prin intermediul uneia dintre fiicele sale) cu una dintre cele mai importante familii ale Moldovei, Prăjeștii. Stolnicul a reușit, în secolul al XVII-lea, să-și păstreze poziția în aparatul administrativ timp de aproape două decenii, în ciuda capriciilor politice ale vremurilor. Deși la a treia generație posteritatea lui pare că-și întrerupe cursul, totuși în documentele din veacul al XVIII-lea încă se mai găsesc mențiuni referitoare la această familie.

Joi, 13 mai, dimineață
Sala mică

Ruxanda BELDIMAN

**Episcopul Filaret Apamias Beldiman și ctitoria sa de la Cornești (Iași),
„moșia strămoșească a Beldemăneștilor”**

Episcopul Filaret Apamias (Filip Beldiman, 1781–1844) este o figură importantă, deși relativ puțin cunoscută a Bisericii moldovene din secolul al XIX-lea. Intrat în monahism prin grija unchiului său, mitropolitul Veniamin Costachi, a urcat treptele ierarhiei până la cea mai înaltă, ajungând locțiitor de mitropolit în 1841. A îndeplinit în paralel funcții administrative și diplomatice pe lângă Mitropolia din Iași, fiind concomitent egumen al mănăstirilor Slatina (Fălticeni) și Negru Vodă (Câmpulung Muscel). Contribuțiile sale s-au dovedit a fi extrem de importante pentru ambele lăcașuri, atât în plan financiar și economic, dar mai ales sub raportul restaurării celor două monumente istorice. Revenit în Moldova pentru o scurtă perioadă de timp, episcopul Filaret a construit în 1833 o biserică nouă (cu hramul Sfinților Voievozi) pentru curtea Beldimăneștilor de la Cornești. Concepută după planul clasic al bisericilor ortodoxe, dar aparținând unei tipologii mai aparte, a bisericilor de țară, fără abside la vedere, cu o turlă clopotniță peste pronaos, a fost decorată într-o variantă de neoclasicism vernacular. Din păcate, pictura a fost refăcută (1929), acoperind și tabloul votiv (nu s-au întreprins încă lucrări de restaurare și prelevări de mostre, pentru a se vedea dacă sub stratul actual de pictură se mai păstrează cel original). Pisania a fost pictată cu aceeași ocazie (nu se știe dacă a existat una de piatră). Totuși, inscripția de pe clopotul mare poate ține loc de pisanie: ea dezvăluie informații prețioase privind ctitorul/ctitorii, dar și importanța așezării de la Cornești din perspectiva istoriei familiei, referindu-se la Filaret Apamias și la „moșia strămoșească a Beldemăneștilor”.

Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mică

Pr. Emanuil BRIHUNEȚ

Istoria și genealogia familiei Usinevici din Basarabia

Cercetând monumentele comemorative din Basarabia, autorul a găsit că, în prima jumătate a secolului al XX-lea, un alt preot, anume Afanasie Gh. Usinevici (1868–1937) de la Tighina, aduna și el date și fotografia asemenea monumente pentru colecția Societății de Arheologie Bisericească din Chișinău (între ai cărei fondatori s-a numărat). O întâmplare fericită a făcut să identifice pe unii descendenți ai aceluia preot, care s-au arătat dornici să cunoască istoria familiei lor. Pe de altă parte, istoricul literar Vasile Malanețchi i-a pus la dispoziție o carte de amintiri, scrisă de fratele preotului, Ștefan Gh. Usinevici (1881–1934), medic veterinar, pictor și muzician amator, fondator al Conservatorului din Chișinău (unde a fost și profesor), cunoscut ca un aprig luptător pentru deșteptarea românilor din Basarabia. S-a mai găsit și o lucrare despre viața și activitatea Mariei Usinevici, fiica preotului Afanasie, directoare a Liceului Eparhial de Fete din Chișinău și cavaler al Ordinului *Crucea României* și *Steaua României*. Scrierile acestea conțin și informații despre strămoșii familiei Usinevici, unele documentate, altele reproducând tradiții inconctrolabile. Cercetările în arhive au fost de natură să corecteze aceste informații, aproximative și chiar fanteziste, permițând elaborarea unui arbore genealogic al familiei Usinevici.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mică

Ileana CĂZAN, Ovidiu CRISTEA

Note de heraldică imaginară:

Cavalerii Mesei Rotunde într-un armorial francez din secolul al XVII-lea

Un manuscris francez păstrat la Biblioteca Academiei Române oferă prilejul unei discuții privind relevanța heraldicii imaginare pentru înțelegerea societăților din trecut. Departate de a fi doar rod al fanteziei autorilor de romane cavalești, blazoanele atribuite Cavalerilor Mesei Rotunde ne spun câte ceva despre universul de valori al epocilor în care aceste opere au fost create, despre legătura existentă între un personaj și imaginea de pe scut. Dacă pentru perioada medievală astfel de armoriale, consacrate regelui Arthur și cavalerilor săi sunt o prezență destul de obișnuită, pentru perioada modernă ele constituie mai degrabă o excepție. Splendid ilustrat, manuscrisul oferă, din păcate, prea puține informații despre autor, sursele folosite și scopul pentru care a fost întocmit. Dar chiar și așa, studierea lui permite să se identifice unele particularități ale lui în raport cu alte armoriale ale Mesei Rotunde din perioada medievală, precum și unele modificări survenite în blazoanele unor personaje celebre ale ciclului arthurian și să se constate în ce măsură lista eroilor s-a modificat în perioada cuprinsă între secolul al XIII-lea și a doua jumătate a celui de-al XVII-lea.

Sâmbătă, 15 mai, dimineață
Sala mică

Valentin CONSTANTINOV

Precizări genealogice cu privire la dinastia Bogdăneștilor.
Anastasia, fiica lui Latcu vodă

În jurul fiicei lui Latcu vodă, Anastasia, o controversă interesantă a fost generată de documentul din 6 iulie 1413, prin care Alexandru cel Bun i-a dăruit domeniul Coțmani, cu condiția ca la moartea ei să-l lase lăcașului de la Rădăuți unde erau îngropați vechii domni ai Moldovei. Documentul nefiind cunoscut decât într-o veche traducere germană, termenul prin care Alexandru cel Bun a definit înrudirea sa cu Anastasia a fost socotit de unii istorici drept eronat. Anume, în textul german se află scris *Schwiegermutter*, adică *soacră*. Încă Dimitre Onciul a bănuit că în textul slav a trebuit să fie termenul traducibil prin *mătușă*, cei doi termeni fiind ușor de confundat, foarte apropiați grafic și fonetic. Ocupându-se de aspectele genealogice ale istoriei Bogdăneștilor, Ștefan S. Gorovei a arătat că trebuie acceptată eroarea de traducere, Alexandru cel Bun numind-o pe Anastasia *mātușa* sa. Lui C. Cihodaru, însă, calitatea de *soacră* i-a apărut drept cea mai convingătoare, el socotind că Anastasia a fost mama doamnei Ana († 2 noiembrie 1418), soția lui Alexandru cel Bun; cunoscutul istoric scria că, prin căsătoria cu Ana, Alexandru „asigura moștenitorului, Iliș, dreptul la tron prin descendența sa din două ramuri ale familiei lui Bogdan întemeietorul”. Autorul a avut șansa de a descoperi **originalul** documentului din 1413, păstrat între documentele rămase de la Alexandru Czołowski (1865–1944), cunoscut istoric, arhivist și muzeolog polonez. Urmele documentului fuseseră pierdute, din cauza împărțirii arhivei lui Czołowski între trei instituții. Originalul se află în Archiwum Głowne Akt Dawnych (Arhiva Centrală a Actelor vechi) din Varșovia. Cu aceasta, se pune capăt vechii controversă genealogice: Anastasia este numită tet' { (mătușă), și nu test' { (soacră).

Sâmbătă, 15 mai, dimineață
Sala mare

Anton COȘA

Un izvor genealogic inedit: Liber confirmatorum

Dintre izvoarele importante pentru genealogiile familiilor de catolici din Moldova, au fost puse până acum în evidență cele intitulate *Status animarum*. În fondurile Direcției Județene Bacău a Arhivelor Naționale, autorul a descoperit un registru în limba latină, intitulat **Liber confirmatorum**, provenind de la parohia romano-catolică Valea Seacă (sat din comuna Nicolae Bălcescu, județul Bacău). Pe lângă deja cunoscutele *Status animarum* (de care autorul s-a ocupat în lucrări anterioare), la parohie se aflau și registre ale botezurilor (*Liber baptisatorum*), ale căsătoriilor (*Liber matrimoniorum*), ale deceselor (*Liber mortuorum*), dar și ale celor miruiți: *Liber confirmatorum*. În condițiile în care mirul era administrat de episcop la intervale de timp dinainte stabilite (într-unul dintre registrele consultate de autor, intervalele sunt cuprinse între trei și nouă ani), o asemenea carte îi cuprinde pe toți cei miruiți într-un răs timp destul de generos și pentru reconstituiri genealogice. Din același motiv, însă, datele din *Liber confirmatorum* trebuie coroborate cu acelea din celelalte surse eclesiastice, menționate deja. Alături de (și împreună cu) acestea, *Liber confirmatorum* constituie un izvor de prima mână în cercetarea genealogică a familiilor catolice din actuala Dieceză de Iași.

Sâmbătă, 15 mai, dimineață
Sala mare

Radu CUCUTEANU

Un document inedit privind catolicii din Moldova:
Liber baptisatorum (1775–1800)

Printre diversele categorii de izvoare care ating istoria catolicismului, se află și registrele de botezuri. Acestea au fost introduse de Conciliul de la Trento, când s-a hotărât întocmirea și întreținerea de către preoții parohi a unor documente cu caracter confesional și demografic, pentru o mai bună *cura animarum*. Între ele, se aflau registrul parohial și *Status animarum*. Ceea ce se numește, îndeobște, *registru parohial* cuprindea, în fapt, trei cărți diferite: *Liber baptisatorum* / *Liber natorum*, *Liber matrimoniorum* / *Liber copulatorum* și *Liber mortuorum*. Documentul pe care se întemeiază comunicarea, identificat în arhiva parohială a bisericii din satul Horlești (județul Iași), este copia unui asemenea registru de botezuri, acoperind sfârșitul secolului al XVIII-lea. Început în 1775, el consemnează botezurile din parohia Horlești, cuprinzând data botezului (în unele cazuri și data nașterii), numele dat copilului, numele părinților, al nașilor și al preotului. Registrul de la Horlești este, până în momentul de față, cel mai vechi document aflat în Moldova din această categorie a izvoarelor confesionale.

Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mică

Marius-Andi DAȘCHIEVICI

Istoria unui neam și a unei cofetării din Iași:
Anton și Elena Cuncic

La începutul secolului al XX-lea, potrivit descrierilor lui Rudolf Suțu, cofetăria *Tuffli* (ulterior numită și *Georges*) veghea capul străzii Lăpușneanu cu „poleiala și bogăția vitrinelor și galantarelor pline de peisaje montane, castele, palate și păduri verzi, din creme, șocolată, fistic, glazuri și bomboane”. La 1 septembrie 1885, „confiserul” Richard Tuffli a lăsat asociatului său, Georges, vechiul local „din vale”, el mutându-se la Jockey Club, pentru a-și deschide acolo o nouă cofetărie „elvețiană de elită”. Localul din strada Lăpușneanu a fost preluat de familia Anton Cuncic. Un registru de casă pentru anii 1914–1920 permite reconstituirea unor aspecte din istoria Iașilor. Neamul Cuncic era de origine cehă și de confesiune romano-catolică. Sunt menționate perechile Anton și Elena Cuncic, Iacob și Lia Cuncic, dar și copiii Alfons, Eugen, Eleonora și Anton, unii dintre ei ajunși la Liceul Internat sau la Institutul „Notre Dame de Sion”. Informațiile desprinse din cartea de cheltuieli arată o structură multifamilială, dar și multifuncțională, a imobilului din strada Lăpușneanu 27, clădire cu etaj care se afla odinioară pe locul „buchiniștilor” de astăzi. Casa avea un gang de intrare, care dădea, la etaj, spre locuințele celor 16 angajați; în față era magazinul, dotat cu toată aparatura necesară realizării felurilor prăjiture și dulciuri de tot felul. Amintirea prezenței acestei familii în peisajul urbei era încă vie în memoria pianistei Dorina Crișan Rusu, care povestea într-un interviu din martie 2004: „Stăteam pe strada Lăpușneanu, într-o casă naționalizată, unde la parter fusese o cofetărie mare, un fel de Capșa a Iașului. Fosta proprietăreașă, **doamna Cuncic**, venea la noi să asculte muzică simfonică la radio. Primul pian, de altfel, la ea l-am văzut...”.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mare

Doina Anca DÂMBOIANU

Rădăcini. Ramuri. Destine.
Arbore genealogic pe linie maternă și paternă

Comunicarea prezintă eforturile pe care autoarea le-a depus, vreme de câțiva ani, pentru a reconstitui, pe baza documentelor din familie și din arhive, arborii genealogici în care se înscriu propriii săi părinți. Mână de dorință de a cunoaște viața înaintașilor și de a răspunde, astfel, la întrebarea: „eu cine sunt, unde și care îmi sunt rădăcinile?”, autoarea a adunat informații, acte, fotografii pentru toate rudele despre care a avut cunoștință, în legătură și cu locurile rădăcinilor: Cetea și Geoagiu de Sus (Alba), Geoagiu Băi (Hunedoara), Amărăștii de Sus (Dolj), Galați... A rezultat o carte, intitulată *Rădăcini. Ramuri. Destine*, menită să ducă rezultatele acestei munci la cunoștința tuturor rudelor aflate acum în viață, unele dintre ele trăind pe pământuri depărtate. Altminteri, și aceste amintiri ar dispărea fără urmă. Viața unui om începe, în mod natural, alături de mama și de tatăl său; poate alături și de frați și surori, uneori alături de bunici, unchi, mătuși și veri. De la străbunici și mai în urmă, amintirile se pierd atunci când părinții și bunicii nu le mai istorisesc și nu mai păstrează amintiri pentru urmașii lor. A aduna și a păstra, cu mijloacele tehnicii moderne, toate aceste amintiri, câte au mai rămas prin arhive, prin case și cimitire, devine astfel o neîndoieală îndatorire morală.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mare

Nicolae DERGACI

Neamul Flondor în Basarabia

Leagănul familiei Flondor este Bucovina, dar unele ramuri s-au extins și în Basarabia. Prima atestare documentară în acest ținut datează din 1807, când Constantin Flondor se judeca pentru moșia Cobâlceni. Câștigând procesul, el a rămas pe moșie. Fiul său, Vasile, a devenit proprietar al unei părți din moșia Hlina (tot la Hotin), unde a construit un frumos conac. În a treia generație se află Dimitrie (fiul lui Vasile), consilier al Zemstvei județene Hotin; după moartea sa, în 1896, moșia începe a fi administrată de soția lui, Olga, născută Filodor. Toți urmașii lui Dimitrie Flondor au primit indigenatul rusesc; cu toate acestea, autoritățile nu le-au permis să ocupe înalte funcții în administrația ținutului. Astfel, Gheorghe (Egor) Flondor, unul dintre fiii lui Dimitrie, a fost ales de dvorenimea județului Hotin ca șef adjunct al Zemstvei, dar guvernatorul Basarabiei n-a acceptat această decizie. Pe baza documentelor de arhivă, se aduc contribuții la istoria și evoluția domeniului funciar al Flondoreștilor în Basarabia. La Hlina, ei au lăsat amintiri care trăiesc și azi, în denumirile unor locuri: pădurea Flondor, fântâna lui Flondor, curtea lui Flondor. Conacul de la Hlina a dispărut de mult, fiind incendiat în anul 1918.

Sâmbătă, 15 mai, dimineață
Sala mare

Ana-Felicia DIACONU

Arhiva Muzeului „Al. Saint-Georges” – izvor genealogic

Arhiva rămasă de la muzeul care a purtat numele fondatorului său, Alexandru Saint-Georges, conține bogate informații de natură să servească cercetările genealogice. Mai întâi, pentru că arhiva a fost, între altele, rodul eforturilor unui pasionat de domeniul genealogic, pornind de la propriii săi strămoși și continuând cu înrudirile din cadrul altor familii. Apoi, ca efect al viziunii pe care întemeietorul așezământului a avut-o despre menirea acestuia, de a aduna și păstra material în legătură cu oamenii și familiile importante ale țării, cu istoria localităților, cu evenimentele și manifestările de toate felurile, de pe teritoriul unde locuiesc românii, material pe care să-l pună apoi la dispoziția cercetătorilor. Rezultatul acestor eforturi este impresionant sub raportul volumului de documente adunate de o singură persoană de-a lungul vieții sale. Pornind de la această primă constatare, cercetătorul care se oprește astăzi asupra arhivei rămase întâmpină o serie de dificultăți, care se constituie în potențiale limite ale investigației științifice. Comunicarea urmărește formele sub care informația genealogică se regăsește în prezent în cadrul acestei arhive, modul în care constituirea inițială a colecțiilor reflecta familia, înrudirile ei sau dreptul de proprietate, respectiv destinul arhivei în strânsă legătură cu evoluția instituției. Prin intermediul unor exemple semnificative, sunt semnalate și capcanele pe care le poate presupune acest vast fond documentar.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mică

Nicolae EDROIU

Biografia – izvor istoric pentru cunoașterea strămoșilor noștri

Biografia și – prin extindere – autobiografia, în general orice însemnare cu caracter biografic constituie un valoros izvor istoric pentru cunoașterea unor personalități din trecut. Ea aduce informații importante, permițând urmărirea carierelor profesionale și de altă natură, studierea grupurilor sociale și a diferitelor categorii socio-juridice. Istoriografia actuală acordă o importanță sporită biografiei și rolului ei major în cunoașterea microistoriei. În programul celui de-al XXI-lea Congres Internațional de Științe Istorice (Amsterdam, august 2010), prima temă specializată propusă spre dezbatere este intitulată *Biografie și microistorie*. În privința evoluției biografiei în Țările Române, o cercetare recentă a reținut cinci etape succesive. Prima, cuprinzând secolele XVII–XVIII și prima jumătate a celui de-al XIX-lea, este reprezentată de câteva însemnări de caracter biografic și chiar autobiografic. După 1848, prin George Barițiu, s-a pus problema elaborării de biografii în scopul cercetării istoriografice (cu deosebire în privința revoluționarilor pașoptiști, pentru a nu se pierde informația). La sfârșitul acestei perioade, în jurul anului 1900, apar primele dicționare și enciclopedii care conțin biografiile principalelor personalități române. În a treia etapă, care coincide cu perioada interbelică, a proliferat autobiografia ca text oficial, iar în câmpul cercetărilor biografia istorică și cea literară. În deceniile comunismului, accentul s-a pus pe autobiografia din dosarul de cadre, în timp ce în sfera cercetării științifice au fost neglijate biografiile personalităților „feudale și burgheze”. După 1990, biografia și-a recapat locul firesc în planul cercetărilor, iar în cel oficial s-a impus elaborarea autobiografiei sub formă de *Curriculum vitae* (CV).

Joi, 13 mai, după-amiază
Sala mare

Ioan GODEANU

Un cercetător al înaintașilor: I. C. Miclescu-Prăjescu

I. C. Miclescu-Prăjescu (1892–1973) este cunoscut specialiștilor din domeniul istoriei și genealogiei moldovenești prin studiile sale, dintre care trei au fost publicate în România înainte de 1944, iar unul în 1971, în Anglia. După 1990, la Iași s-au tipărit, în revista „Arhiva Genealogică”, câteva dintre studiile sale postume. Un volum cu aceste studii, împreună cu altele, încă inedite, se află acum în pregătire, sub auspiciile Institutului „Sever Zotta”. Însă biografia *omului* care a fost I. C. Miclescu-Prăjescu este cunoscută foarte puțin. Strănepot al său, autorul comunicării are avantajul că nu l-a cunoscut personal, ci l-a descoperit treptat, mai întâi din poveștile bunicii sale și din fotografii, iar în ultima vreme prin cercetarea sistematică a arhivei sale, pe care a avut țaria să o salveze în 1949, abandonând în casa care a trebuit părăsită în 24 de ore obiecte de valoare în schimbul vechilor hârtii și documente. Din aceste acte și din fotografii, se reconstituie o biografie deosebit de interesantă, cu etape care sunt: copilăria la Iași și la Stolniceni-Prăjescu, studiile gimnaziale la Berlin și universitare la Oxford, participarea ca voluntar în campania din 1913 și în Primul Război Mondial, munca la Societatea de Telefoane, foarte bogata viață sportivă (scrimour, tenismen, înotător, vânător, aviator, automobilist, motociclist).

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mare

Ștefan S. GOROVEI

O dilemă genealogică

Dilema pe care autorul comunicării își ia îndrăzneala să o prezinte privește genealogia propriei sale familii. Rădăcinile neamului se află în vechiul ținut al Neamțului unde, în satul Bârgăoani, exista, în veacul al XVII-lea, o parte *Goroveiască*. Gligorie Gorovei aprodul din Bârgăoani, atestat documentar în primul sfert al aceluși veac, a fost părintele diacului Vasile, cunoscut prin scrierea multor documente în domniile lui Miron vodă Barnovschi și Vasile vodă Lupu. Fiul său, Gheorghe (Gheorghiuță), prin căsătoria cu o fată a lui Gavril Brăescu, s-a mutat în ținutul Dorohoiului, unde urmașii săi au viețuit în tot cursul secolului al XVIII-lea. Dintre copiii săi, Ioan este ctitorul schitului care poartă și azi numele acestei familii, iar Miron – prin care se continuă spița – s-a învrednicit a fi îngropat în biserica Sfântului Spiridon din Iași (mormântul nu mai există). Șetrarul Miron Gorovei a avut un fiu, Constantin, pe care documentele îl atestă la sfârșitul veacului al XVIII-lea. În prima jumătate a celui următor, trăiește la Dorohoi serdarul (mai apoi banul) Ioan Gorovei (1782–1848), pe care *Vidomostia* de la 1829 îl arată ca fiu al credincierului Constantin Gorovei. Mort de holeră în vara anului 1848, Ioan Gorovei – bunicul patern al folcloristului Artur Gorovei – va fi îngropat la Mănăstirea Gorovei; mai mulți dintre urmașii săi își vor afla tot acolo odihna veșnică. Dar este credincierul Constantin identic cu Constantin, fiul lui Miron ?!

Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mare

Ștefan S. GOROVEI

Heraldica teritorială românească: între izvoarele istorice și incompetențele orgolioase

Elaborarea însemnelor heraldice pentru comunele, orașele/municipiile și județele din Moldova îl pune pe specialist în fața unor situații deseori imprevizibile, care pun în cumpănă cunoștințele istorice și tradițiile incontrolabile, bunul simț istoric și fanteziile de tot felul, regulile heraldicii și naivitățile visătoare. Cel mai adesea, specialistul are de dus și o adevărată și serioasă muncă de lămurire pentru a determina beneficiarul să accepte stema propusă. De multe ori, rezistența beneficiarului se întemeiază pe o înțelegere profund eronată (ceea ce echivalează, în fond, cu o necunoaștere) a simbolurilor și a limbajului heraldicii, modalitățile de expresie ale acestei științe nefiind la îndemâna tuturor. În cazurile fericite, stema propusă este acceptată tocmai pentru că vine din partea unui specialist, căruia beneficiarul – conștient de lipsa lui de cunoștințe în domeniu și, deci, de competență – îi acordă toată încrederea. Uneori, însă, specialistul și beneficiarul se găsesc pe poziții care apar ca ireconciliabile tocmai din cauza diferențelor de înțelegere a fenomenului heraldic. Cazul stemelor unor județe (Botoșani, Neamț, Vaslui), unor municipii (Botoșani, Roman) și al multor comune sunt grăitoare pentru situația evocată. Până la urmă, „conflictul” se vede a fi între izvoarele istorice din care specialistul își culege informațiile și incompetența orgolioasă a celor care trebuie să beneficieze de munca și de iscusința lui.

Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mare

Cătălin HRIBAN

Comune fără steme și steme fără comune. O problemă a constituirii noii heraldicii teritoriale

Activitatea de constituire a heraldicii teritoriale în cele opt județe ale Moldovei se confruntă, în ultima vreme, cu probleme neobservate anterior; între acestea, se află și apariția unor unități administrative noi, rezultate din divizarea altora, identificate heraldic prin steme aprobate și aflate în uz. Astfel, divizarea unei comune (care beneficiază de o stemă oficializată deja) în două noi comune pune o problemă pe care nu au prevăzut-o nici metodologia CNHGS, nici normele adoptate de Biroul Zonal Iași: ce steme vor purta noile comune ?! În opinia autorului, stema veche ar trebui privită ca un patrimoniu al „comunei-mame”, ea urmând a fi supusă unei împărțiri conforme cu regulile științei heraldice, prin analogie cu partajul patrimoniului heraldic în cazul unei steme familiale sau domeniiale. În acest caz, singura modalitate de partajare, rupere sau modificare ar trebui să fie cea permisă de legile heraldicii, prin *spargere*: noile unități administrative vor prelua vechea stemă *spartă*, în smalturi sau mobile, stema veche rămânând, întreagă, pentru comuna care păstrează, în componență, satul de reședință al celei vechi. Metoda propusă de autor prezintă, desigur, și dezavantaje, mai ales în cazul când stema aflată în uz a însumat simboluri referitoare la câteva dintre satele componente, însă ea oferă posibilitatea de a trata o problemă de heraldică în spiritul și în litera legilor științei heraldice.

*Joi, 13 mai, după-amiază
Sala mare*

Sorin IFTIMI, Lucian-Valeriu LEFTER

Ctitoriile familiei Miclescu

Cele mai multe dintre ctitoriile familiei Miclescu sunt concentrate în actualul județ Vaslui, acolo unde avea și cele mai numeroase proprietăți: biserica Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul din Popești (com. Micleşti), construită la 1793 de spătarul Dimitrie Miclescu; biserica Sf. Nicolae, refăcută la 1830 de vorniceasa Raluca Miclescu; monumentală biserică Sf. Nicolae de la Gugești (Fălciu), zidită de marele vornic Nicolae Dimachi și soția sa Pulcheri Miclescu la 1819. În sudul județului Iași, se află biserica Sfinții Apostoli din Păușești (com. Dumești), construită la 1805 de fostul mare spătar Iancu Miclescu și biserica de vălătuci cu hramul Adormirea Maicii Domnului din Șerbești, construită la 1808 de Sandu Miclescu (ambele se aflau, pe vremuri, în ținutul Vaslui). Câteva ctitorii ale aceleiași familii se află în nordul Moldovei, fiind legate de reședințele din acea zonă. În județul Botoșani, se află biserica Sf. Nicolae de la Călinești (com. Bucecea), construită la 1815 de vornicul Costache Miclescu și înnoită de marele vornic Scarlat Miclescu, precum și biserica de lemn Sfinții Voievozi din Cotârgaci (com. Roma), adusă în anul 1864 de Alecu Miclescu, stăpânul satului. În județul Suceava, familia Miclescu a avut două ctitorii: biserica din Grigorești (com. Siminicea), zidită la 1837 de Scarlat Miclescu și biserica veche de lemn a schitului Fetești (com. Adâncata), construită pe la 1794. Toate aceste ctitorii stau mărturie a vredniciei unui neam care a jucat un rol important în istoria Moldovei și, apoi, a României întregi.

*Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mică*

Filip-Lucian IORGA

Memoria boierimii.

Pledoarie pentru definirea unui portret

După exemplul profesorului Eric Mension-Rigau – specialist în istoria aristocrației franceze și autor al lucrărilor *Aristocrates et grand bourgeois. L'enfance au château* și *Le donjon et le clocher* – autorul a construit proiectul unei cercetări de mare amploare, vizând adunarea de informații despre istoria familiilor boierești din Moldova și Țara Românească. În acest scop, a elaborat un chestionar foarte amănunțit, în 22 de capitole cu circa 300 de întrebări referitoare la strămoși, educație, formulele de sociabilitate, mentalități și viața de zi cu zi, tradițiile de familie, strategiile de capitalizare a trecutului și de transmitere a memoriei etc. Răspunsurile la acest chestionar vor putea forma un *corpus*, temelie pentru cercetarea care ar urma să reconstituie – cu instrumentele genealogiei, ale istoriei familiei și ale antropologiei istorice – portretul unui grup social cu rol esențial în istoria națională. Utilitatea acestui proiect trebuie înțeleasă în contextul unei pierderi tot mai accelerate a memoriei familiale (după deceniile de comunism distructiv, de tranziție alienantă și prin plecarea multor descendenți ai familiilor boierești în străinătate). Recuperarea memoriei va conduce la revalorizarea istoriei noastre și, de aici, la redefinirea istoriei noastre familiale, de grup, regionale și naționale.

*Sâmbătă, 15 mai, dimineață
Sala mică*

Sergiu IOSIPESCU

Înrudiri „fanariote” și influența lor asupra istoriei românești în 1812–1829

Înrudirile dintre boierimea românească și marile familii din Fanar au înrăurit într-un chip încă nebănuit evenimentele și transformările petrecute în Principatele Române în anii 1812–1829. Relațiile de familie ale unora dintre fruntașii eteriști (frații Ipsilanti, Alexandru Mavrocordat) cu familiile Sturdza, Paladi, Văcărescu, Ghica au determinat atitudini politice ale căror înțelesuri se dezvăluie numai în acest fel. Dar și încercarea și chiar eșecul stabilirii unor relații de rudenie poate avea efecte politice neașteptate. Ignorată în detaliile sale și mai ales în ceea ce privește influența asupra mentalităților românești, viața și cariera contelui Ioannis Capo d'Istria (Capodistria) înainte de prezența sa tragică în fruntea statului elen modern, scoate la iveală conexiuni însemnate pentru descifrarea unora dintre momentele hotărâtoare ale perioadei. Pretendent multă vreme la mâna Ruxandei Sturdza și rămas apropiatul ei și al familiei sale, Capodistria a jucat un rol tot mai pregnant în politica imperială rusă, de la Pacea de la București și până la retragerea sa în 1822. Legătura cu familia lui Alexandru Sturdza a favorizat alcătuirea noului statut al Moldovei dintre Prut și Nistru și, oarecum prin reacție, a provocat implicarea sa tot mai profundă în afacerile grecești. Ca un corolar, studiarea vremurilor și a legăturilor genealogice dintre „fanarioți” și familiile boierești române relevă treptata desprindere a acestora din urmă din mrejele „marii idei” și acțiunea lor decisivă pentru conturarea proiectului național românesc.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mică

Constantin ITTU

Steme transilvane în cartea istoricului sas
Johannes Tröster, *Alt- und Neu-Teutsche Dacia* (Nürnberg, 1666)

Secolul al XVII-lea transilvan a fost unul al afirmărilor, dacă nu chiar al revendicărilor. Reforma adusese clarificări doctrinare (și, prin aceasta, sacramentale), cu influențe covârșitoare asupra sașilor, deveniți luterani, a ungarilor și a secuilor (care au îmbrățișat calvinismul sau unitarianismul ori au rămas catolici). În urma clarificărilor dogmatice, au venit, în chip firesc, revendicările uneia sau alteia dintre aceste „stări”. Pe acest fundal apare cartea istoricului și geografului sas din Sibiu Johannes Tröster, *Alt- und Neu-Teutsche Dacia* (Vechea și noua Dacie germană), în care autorul, preluând o idee a istoricului Jordanes, afirmă că geții au fost, de fapt, goți, dorind să confirme, astfel, vechimea, continuitatea și permanența neamului său în vechea Dacie. Scopul său (ca și al curentului pe care îl reprezenta, curent cu rădăcini în Germania secolului anterior) era deopotrivă „academic” și, mai cu seamă, politic. Tröster dorea ca, prin intermediul condeiului său, nu numai să demonstreze că ei, sașii, erau vechii locuitori ai Daciei, ci și că, prin aceasta, erau îndreptățiți să ajungă la conducere, în vreme ce ungarilor, considerați a fi noi veniți, ar fi trebuit să cedeze pârgurile puterii politice în Ardeal. Dintre argumentele autorului, unele sunt de natură vizuală, mai ales stemele unor orașe sud-transilvane, heraldica fiind privită drept un argument foarte puternic în favoarea unor clarificări, ambiții ori pretenții.

Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mare

Constantin ITTU

Jocuri de limbaj în heraldica teritorială românească

Comunicarea aduce în discuție unele considerații care permit susținerea *ipotezei de lucru* în conformitate cu care înțelegerea expresiilor dintr-un limbaj – în cazul nostru, limbajul heraldic – este o activitate multiformă și progresivă, arareori încheiată prin asimilarea completă a întregului evantai de semnificații. Și aceasta în situația în care o stemă nu este doar un *ceva*, un *dat* iconografic, ci este deopotrivă o sursă a demersurilor *semiotice*, legate de imagine, precum și un punct de pornire pentru cele *hermeneutice*, descriptive. Expunerea urmărește trei direcții: **1)** orice „nume” – expresie sau cuvânt – din lumea heraldicii are o semnificație, chiar dacă „purtătorul” acesteia a încetat să existe; de exemplu, sintagma *crinii Franței*, referitoare la regatul medieval, nu la Franța contemporană; **2)** apelul la așa-zisele *definiții ostensive* – acesta este un *scut plin*, iar acesta este un *zbor* ori o *jumătate de zbor*, acela este un *leu născând* ori un *grifon ieșind* – expresii care, în limbajul cotidian, fie nu înseamnă nimic, fie înseamnă cu totul altceva; în acest sens, învățarea ostensivă se poate regăsi ca „fragment” al fenomenului global de învățare a expresiilor, dar numai în cazul când cel care învață – heraldicul medieval, heraldicul modern – a *deprins* parțial limbajul heraldic; **3)** pe cale de consecință, înțelegerea și învățarea expresiilor care intră în alcătuirea unui limbaj ar reveni la *inocularea* ideilor coresponsuzătoare din mintea „dascălului” în mintea „discipolului”; în cazul heraldicii teritoriale, atât „dascălul”, cât și „discipolul” ar putea fi și (câte) un personaj colectiv: primul l-ar constitui comunitatea specialiștilor, iar al doilea, comunitatea care își propune să aibă o stemă realizată după toate normele heraldice.

Joi, 13 mai, dimineață
Sala mică

Alexandre de LARYSSA ZDANOWSKI

Un memorialist puțin cunoscut al Confederației de la Bar și familia sa

Numărul manuscriselor datorate participanților la *Confederația de la Bar*, prima revoltă împotriva amestecului Rusiei în treburile interne ale Poloniei, este foarte redus. Printre ele, figurează un *Diaryus* (Jurnal) datorat lui Antoni Laryssa Zdanowski. Publicat parțial la sfârșitul secolului al XIX-lea, el a fost și este utilizat în istoriografie; în schimb, autorul și familia sa sunt foarte puțin cunoscuți. Câteva documente inedite, păstrate în arhivele din Cracovia și St. Petersburg, permit completarea acestei lacune. Născut în 1711, Antoni Laryssa Zdanowski va intra, odată cu țara sa, într-un secol catastrofal pentru Polonia. Războiul din nord, câștigat de Petru cel Mare împotriva regelui Suediei și Războiul de succesiune, în urma căruia Rusia va impune la tron pe protejații săi, vor da rușilor ocazia să intervină brutal în afacerile statului polonez. Banderile de cazaci-haidamaci, venite de pe teritoriul rusesc, distrugau nu numai ferme izolate, ci și sate întregi, ceea ce a impus alcătuirea unor *miliții* de apărare, în cadrul cărora Antoni a condus, în calitate de căpitan, unul dintre escadroanele de cavalerie. El a propus (în 1753) confiscarea mărfurilor rusești, dacă Rusia nu va stăvili năvala haidamacilor. După ce țarina Ecaterina a II-a a impus pe tronul Poloniei, ca rege, pe fostul său amant, Stanisław Poniatowski, scopul ei a fost

de a prelua controlul țării. Pentru aceasta, a sprijinit anarhia generată de *liberum veto* și a fluturat steagul drepturilor pentru locuitorii necatolici, dintre care ortodocșii deveniseră o masă de manevră la dispoziția rușilor. În cadrul *Confederației de la Bar* – formată în 1768, după ce țarina a obligat Dieta din Varșovia să adopte o nouă Constituție, soldații ruși arestând, în plină ședință, câțiva oponenți pentru a-i trimite în Siberia –, Antoni a luat parte la luptele din Podolia și Volhinia, precum și la campania tătarilor în Rusia. A luptat până în ultimul moment la Czestochova (18 august 1772), a fost luat prizonier și eliberat pe baza condițiilor de capitulare; s-a întors în Podolia, unde a murit în 1775. Urmașii săi au fost confirmați în nobilimea rusă. O altă ramură a aceleiași familii a fost confirmată în nobilimea austriacă din Galiția, iar o alta se va instala, în 1848, în Basarabia.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mare

Gheorghe LAZĂR

**Un negustor craiovean de la începutul secolului al XIX-lea
și familia sa**

În fondul de manuscrise de la Biblioteca Academiei Române se păstrează un document de excepție și cu caracter de unicat, redactat între anii 1827 și 1831; este vorba de testamentul unui negustor craiovean pe care în documentele epocii îl întâlnim ca Ioan Băluță sau Băluță Goescul, dar al cărui nume real era, după cum singur mărturisește, „*Pantelimon Ioanu Preda, ce m-au chemat pre răzgăciune Băluță Ioanu, dă aici din Craiova ot mahalaua Petru Boji*”. Manuscrisul are 53 de file, iar textul, pe lângă cele 100 de codicile prin care testatorul își chivernisea „perusia” casei sale, mai conține și o „scară pentru cele cuprinzătoare”, precum și o adnotare ulterioară nenumotată. Lăsând la o parte dimensiunile lui neobișnuite, caracterul excepțional al acestui testament reiese pe de o parte din maniera în care testatorul își regizează cu scrupulozitate și minuțiozitate propria înmormântare – tristul eveniment fiind transformat într-o „afacere publică”: etalează o bunăstare economică și își construiește (și totodată își asumă) o anume individualitate –, iar pe de altă parte din numeroasele informații pe care le oferă despre familia lui și raporturile din interiorul acesteia, pe care de obicei nu le găsim în asemenea documente. Întrucât despre „teatralizarea” înmormântării s-a ocupat cu alt prilej, autorul reconstituie acum genealogia acestui negustor și activitatea sa economică, desfășurată în ultimul sfert al secolului al XVIII-lea și primele trei decenii ale secolului al XIX-lea.

Joi, 13 mai, după-amiază
Sala mare

Lucian-Valeriu LEFTER

**Originea și ascensiunea neamului
lui Grigore paharnicul de la Miclești**

De veche ascendență boierească, Grigore de la Miclești și-a clădit cariera începând din vremea lui Vasile vodă Lupu, continuând să urce în ierarhie în timpul domniilor Gheorghe Ștefan și Istratie Dabija, când ajunge mare paharnic. Aflat în această postură până la 1668, când trece la cele veșnice, a reușit să cumpere un mare număr de sate (și părți de sate) aflate pe valea Vasluiului, de la Solești la sud, până în nord la Pribești, sate aflate în apropierea așezării de baștină a lui Grigore, anume Gugeștii, unde era răzeș. Astfel, pe valea Vasluiului, întins pe direcția sud-nord, domeniul familiei paharnicului Grigore – completat ulterior de fiii săi, Vasile și Gavril, până în primul deceniu al secolului al XVIII-lea – îngloba satele Boldești, Moicești, Popești, Miclești, Chircești, Șerbești, Ruseni, Ciorțești, toate aflate pe partea de est a râului. Se adăugau satele Nourești și Totoiești, aflate de cealaltă parte a râului, precum și Gugeștii, Fâșcanii și alte câteva sate și seliști aflate în vecinătate, pe apa Crasnei. Stabilindu-și reședința la Miclești, fiii paharnicului Grigore vor lua numele acestui sat. Până astăzi, la Gugești, Miclești și Popești (toate în județul Vaslui) s-au păstrat biserici care, prin pisaniile așezate de ctitori deasupra ușilor, ne vorbesc de vechii stăpâni din familia Miclescu.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mare

Ilie LUCEAC

Despre originea familiei pictorului Epaminonda Bucevski

Preocupările și interesul unor membri ai familiei Bucevski pentru cunoașterea ascendenței lor s-au concretizat în unele consemnări de o anumită valoare. Preotul Ioan Bucevski, fost paroh în comuna Bilca (Rădăuți), mort în februarie 1817, a întocmit un arbore genealogic al familiei, care a fost completat și definitivat de un urmaș, Dimitrie Bucevski (1858–1948), director timp de 52 de ani al Tipografiei „Mitropolitul Silvestru”

din Cernăuți. Acel Ioan Bucevschi, amintit într-un document oficial din 1804, emis de episcopul Daniil Vlahovici, este strămoșul de la care se trage toată familia Bucevschi, căci la prima întocmire a parohiilor din Bucovina (1786) îl aflăm însemnat ca paroh la biserica din Bilca. În legătură cu începuturile, s-a păstrat următoarea consemnare: „Tradiția familială zice că în străvechime s-au așezat patru strămoși în fosta Bucovină. Unul în satul Ilișești, al doilea în satul Pătrăuți lângă Suceava, al treilea în satul Frătăuții Vechi și al patrulea în satul Jadova”. Mai există două versiuni despre originea familiei. Conform uneia dintre ele, preotul Ioan Bucevschi ar fi venit din Banat; conform celeilalte, originea ar fi de căutat în târgul Bucecea (jud. Botoșani). Familia Bucevschi a dat, prin urmașii ei, personalități culturale de valoare în Bucovina, precum Dionisie Bejan, consilier consistorial, Corneliu Gheorghian, consilier la Curtea de Casație, Octavian Gheorghian, medic renumit în Cernăuți, poetul Mircea Streinul, profesorul Orest Bucevschi, „tipograful” Dimitrie Bucevschi și mulți alții.

*Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mică*

Vasile MALANEȚCHI

**Note și precizări pe marginea *Cronicii familiei Sârbu*
(Mașcăuți, județul Orhei)**

În virtutea preocupărilor sale de istorie literară, autorul a ajuns să facă cunoștință, după 1989, cu un urmaș al poetului basarabean Ion Sârbu, autor a două plachete de versuri, *Fabule și Poezie*, apărute la Chișinău în 1851 și 1852, unicele cărți de literatură artistică în limba română editate în secolul al XIX-lea sub stăpânirea rusească. D-l Vladimir Sârbu din Cluj a pus la dispoziția autorului materiale documentare în vederea elaborării studiului biobibliografic necesar ediției cuprinzând opera lui Ion Sârbu; între aceste materiale, s-a găsit și *Cronica familiei Sârbu din moșia Mașcăuți, județul Orhei, Basarabia (1720–1984)*, alcătuită de profesorul Sergiu Gh. Sârbu. Fără urmași direcți și aflat la o vârstă înaintată, „cronicarul” a scris (1983) „pătruns de un sentiment de dragoste pentru rudele” sale, dintre care pe unele nici nu le cunoștea personal și nici nu le va cunoaște vreodată, cu dorința să-și vadă „familia strânsă la un loc”. De bună seamă, Sergiu Gh. Sârbu a avut conștiința limpede a valorii lucrării sale, convins nu numai că ea „va prezenta un interes pentru cei în cauză și pentru urmașii lor”, dar și că, „în decursul timpului, ea va prezenta desigur un interes cultural și istoric, atingând puțin (poate cam unilateral) istoria țării noastre în general și a Basarabiei în particular”.

*Joi, 13 mai, după-amiază
Sala mare*

Sandu MICLESCU

Genealogia familiei Miclescu. Întrebări, coincidențe

Autorul a moștenit de la tatăl său (arhitectul Paul-Emil Miclescu) și de la bunicul său (Emil Miclescu, ginerele genealogistului și heraldistului Ștefan D. Grecianu) o importantă arhivă, a cărei cercetare și valorificare îl preocupă de peste patru decenii. Fără a fi specialist în istorie sau genealogie (fiind arhitect ca profesie), și-a pus o seamă de întrebări, altele apărând în urma încercării de a sintetiza informațiile într-un arbore genealogic. Ce credeau înaintașii din secolele XVIII–XIX despre istoria strămoșilor lor? Care este suportul real al legendei genealogice a familiei? Unde se situează, geografic, obârșia familiei și care sunt zonele în care s-au concentrat proprietățile membrilor ei? Dacă în generația mitropolitului Sofronie s-au putut identifica aproape 100 de personaje, de ce numărul lor, în generațiile actuale, cunoaște o scădere puternică? Naive sau poate chiar eronate (neîntemeiate), aceste întrebări sunt importante: un răspuns negativ limpezește oricum, prin eliminare, problemele generale ale istoriei familiei.

*Sâmbătă, 15 mai, dimineață
Sala mică*

Mihai MÎRZA

Racoviteștii și lumea fanariotă.
Politică și strategii matrimoniale în secolul al XVIII-lea

În situația politică specifică a secolului al XVIII-lea, caracterizată prin stabilirea a numeroase relații de rudenie între familiile boierești române și grecii constantinopolitani, aparținând elitei fanariote, familia Racoviță constituie un caz aparte. Exponentul ei principal este longevivul Mihai Racoviță, de mai multe ori domn al Moldovei și al Țării Românești, în anii 1703–1744. Pentru a-și menține influența între familiile grecești din Fanar, dar și pentru a-și asigura sprijinul lor, și-a căsătorit șase dintre cei șapte copii în mediul fanariot reprezentat de familiile Ghica, Ipsilanti, Mavrocordat, Sulgearoglu, Vlasto. Se observă că preferințele lui se

îndreptau mai ales spre familiile Mavrocordat și Ghica; nu a ezitat să întrețină chiar și zăzania politică între ele, aliindu-se conjunctural când cu una, când cu cealaltă, pentru a-și atinge scopurile. O eventuală înrudire între aliații de moment consolida alianța, și așa destul de șubredă. Această politică a dat roade: fiii săi, Constantin și Ștefan, au fost sprijiniți de o partidă fanariotă extrem de puternică, în frunte cu doctorul Stavache. Comunicarea își propune să urmărească, de asemenea, pe descendenții rezultați din aceste alianțe matrimoniale, precum și modul în care a fost înstrăinată o mare parte a averii lui Mihai vodă Racoviță, prin vânzări și mai ales prin daniile către mănăstiri.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mare

Elena MONU

Familia Kostaki. Deslușiri biografice

Prima parte a comunicării schițează biografia lui Neculai Costache (c. 1785 – post 1856), personaj care nu s-a remarcat, precum alții din familia sa, în istoria Moldovei secolului al XIX-lea. Totuși, spre deosebire de atâtea alte personalități de interes local – astăzi pe deplin uitate –, Neculai Costache, devenit legendar, a reținut atenția contemporanilor săi din zona comunei Epureni (jud. Vaslui), rămânând viu în memoria locală sub numele *Bârlălescu*. Satul Bârlălești a făcut parte din patrimoniul funciar al marelui vornic Gavrilă Costache și s-a transmis, timp de două secole, urmașilor acestuia pe linie masculină. Neculai Costache (unicul fiu al marelui logofăt Vasile Costache și al domniței Zoe Matei Ghica) a primit Bârlăleștii la căsătoria sa cu Teodosia, fiica lui Vasile Neculce (Mutu). Stabilindu-se în acest sat, s-a îngrijit de ctitoria strămoșească, biserica Sf. Dumitru (neînscris în lista monumentelor istorice, lăcașul a fost „restaurat” în 2003, suferind modificări de neacceptat). Partea a doua a comunicării este consacrată biografiei lui Manolache Costache Epureanu (1824–1880) și familiei sale. Expunerea valorifică surse editate (documente, fotografii de persoane și de monumente azi dispărute etc.), dar se concentrează pe surse inedite. Astfel, se prezintă documentele referitoare la doctoratul în drept susținut la Jena de Manolache Costache („Emanuel von Kostaky”), notele memorialistice ale nepoatei sale, Maria Magdalena Ecsarhu (1876–1949) ș.a.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mare

Radu MOȚOC

Însemnări genealogice pe o carte a familiei Moțoc

Pe o *Psaltire* datând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, patru generații din familia Moțoc au făcut însemnări, în răstimpul 1791–1881. Informațiile (14 la număr), scrise în spațiile libere de la sfârșitul capitolelor cu litere chirilice sau latine, privesc strict datele de naștere și de deces și doar într-un singur caz se referă la o căsătorie. Personajele menționate – Iacob, Dumitrache, Vasile și Constantin Moțoc – constituie ramura căreia îi aparține însuși autorul comunicării. *Psaltirea* a fost transmisă din generație în generație, a fost păstrată în bune condiții și s-a evitat înstrăinarea ei. Analiza însemnărilor este însoțită de prezentarea arborelui genealogic al familiei, pentru a se ușura identificarea persoanelor.

Joi, 13 mai, dimineață
Sala mare

Paul-Daniel NEDELOIU

Neamul Urdiugaș-Dumbravă din ținutul Neamț în secolele XV–XVII

Între cei care stăpâneau pământ în ținutul Neamțului în secolul al XV-lea se numără și boierii din neamul Urdiugaș-Dumbravă. Primul dintre aceste două patronime a atras atenția istoricilor prin faptul că provine din limba maghiară, având înțelesul de *îndrăcit*. Aceasta conduce la concluzia că familia respectivă provenea din Transilvania, fie dintre românii, fie dintre ungurii care au însoțit pe descălecători, ori au venit pe urmele lor. Evoluția acestui neam în secolele XV–XVII se poate reconstitui (chiar dacă nu în chip exhaustiv) pe baza documentelor publicate, dar și a celor încă inedite, păstrate în depozitele arhivistice. Spița neamului prezintă și lacune, datorate lipsei documentelor pentru anumite perioade, dar și faptului că diverșii urmași nu au păstrat „porecele” strămoșilor lor, uneori fiind foarte dificil de stabilit locul fiecăruia în șirul generațiilor. Începând din secolul al XVI-lea, descendenții acestei familii acced la dregătoria, în general mici (vistiernicel și vătav de vistiernice, șetrărel, urednic, pitar). Câteva cazuri de dregători mari sunt semnalate în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Această situație trebuie pusă în legătură cu constatarea că membrii acestui neam nu au reușit să-și extindă stăpânirile, rămânând în cele trei sate inițiale (Obârșia, Mălești și Ghigoiești).

*Joi, 13 mai, după-amiază
Sala mare*

Pr. Daniel NIȚĂ-DANIELESCU

Doi ierarhi români: mitropoliții Sofronie și Calinic Miclescu

În „liniștea bogată” a mării lavre de la Neamțu, sub lespedeza aceluiasi mormânt din pridvorul bisericii Înălțarea Domnului, a fost rânduit să-și afle întru fericită adormire veșnica odihnă și să aștepte ceasul cel mare al Învierii de obște și al Dreptei Judecări doi dintre ierarhii de altădată ai Bisericii noastre, Sofronie Miclescu, mitropolit al Moldovei (1851–1860) și Calinic Miclescu, și el mitropolit al Moldovei (1865–1875) și apoi cel dintâi mitropolit primat al României (1875–1886). Unchi și nepot, părinte duhovnicesc și ucenic devotat, coborâtori prin sânge și vrednicie din marile familii ale țării, cei doi arhipăstori au condus Biserica în vremea când aceasta era chemată să găsească dezlegările necesare pentru împlinirea așteptărilor neamului românesc. În activitatea celor doi ierarhi, aparținând unor generații diferite, se pot distinge, cu grade diferite de intensitate, atât tensiunea, cât și echilibrul dintre fidelitate și înnoire, dintre efortul statornic de cultivare a tradiției și exigențele luptei pentru unitatea și modernizarea statului român. De aceea, moștenirea de gând și faptă rămasă de la ei impune și o dreaptă socotință în înțelegerea și aprecierea atitudinilor și opțiunilor lor.

*Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mică*

Octavian ONEA, Doina ONEA

Elite sătești. Înaintașii și urmașii preotului Diaconescu din Glodeni (Plaiul Nucșoara, județul Muscel)

Preotul Constantin Diaconescu (1832–1904) a avut conștiința neamului său și a exprimat-o în inscripția de pe crucea pe care a pregătit-o pentru mormântul său. A pus întâi numele înaintașilor, începând cu preotul Tudor, trăitor la 1747, cu urmașii lui; apoi s-a trecut pe sine cu fiii săi. A avut nouă copii, dintre care trei (fete) nu au avut posteritate; dintre ceilalți, cinci au avut câte opt până la 12 copii, preoți și învățători, ofițeri și avocați. Pentru istoria contemporană a României, prezintă un interes deosebit descendența învățătorului Petre Diaconescu de la Berevoiești, prin trei dintre fetele sale. **Laurenția** a fost soția învățătorului Iancu Arnăuțoiu și mama lui Petre și Toma Arnăuțoiu, cei care, în 1949, au înființat, împreună cu colonelul Gh. Arsenescu, grupul de rezistență „Haiducii Muscelului”, cunoscut pentru dârza activitate în munți până în 1958; ambii au fost executați în 1959, împreună cu 14 membri ai grupului. Laurenția și soțul ei au murit în închisoare, o fiică a ei și ginerele au fost condamnați la ani de temniță, ca și cumnatul ei, preotul Victor Popescu (soțul surorii sale **Filofteia**), împreună cu fiul acestuia, Daniel. Cea de-a treia dintre surori, **Lucreția**, a fost soția preotului Nicolae Mănescu (mort și el în închisoare); aceștia doi sunt bunicii profesorului Virgiliu Niculae Constantinescu, președinte al Academiei Române în 1994–1997. Cea mai mare parte din posteritatea preotului Constantin Diaconescu se află astăzi departe de țară, în Australia, S.U.A., Canada, Africa de Sud.

*Sâmbătă, 15 mai, dimineață
Sala mică*

Cătălina OPASCHI

Alianțe și idile din veacul al XIX-lea. Contribuții documentare

Epoca Regulamentară a adus în Principatele Române trupe și înalți funcționari ruși care, potrivit intențiilor cabinetului de la St. Petersburg, trebuiau să pregătească aceste provincii în vederea unei eventuale anexări. Unul dintre mijloacele, mai puțin obișnuite, prin care noii administratori au încercat să capteze bunăvoința și, în același timp, să slăbească opoziția boierimii autohtone, a fost încurajarea căsătoriilor mixte. Titlurile răsunătoare și uniforme strălucitoare ale ofițerilor ruși, dar și calcule interesate ale familiilor, au făcut ca nu puține moștenitoare bogate din protipendada românească să-și aleagă soți ruși. Chiar dacă rezultatele nu au fost pe măsura așteptărilor, această „politică” a continuat încă mulți ani, mai ales în perioada 1848–1851. Alături de alianțele mai mult sau mai puțin reușite, întocmite după tot tipicul, au existat și câteva legături nelegitime, care s-au dovedit mai temeinice decât multe căsătorii, ridicându-se deasupra prejudecăților prin statornicia lor. Una dintre cele mai cunoscute a fost idila dintre generalul conte Pavel Kisselef și Alexandrina Bagration, fiica Zoei Văcărescu și a cneazului Alexei Kirilovici Bagration. Situația era complicată, deoarece ambii protagoniști erau căsătoriți: Alexandra era soția puternicului ban Emanoil Băleanu, iar Kisselef era căsătorit cu contesa Potocki. Dacă banul Băleanu a acceptat să divorțeze, țarul Nicolae I a refuzat să aprobe divorțul lui Kisselef, care, însă, a rămas tot restul vieții alături de aleasa inimii sale. Fiicele lor (Alexandrina, Elena și Zoe) au trăit și s-au căsătorit în România, lăsând urmași în familiile Grecianu, Odobescu, Miclescu, Vlahutzi. Multe documente care fac referire la aceste persoane își datorează existența grijii și pasiunii genealogistului Ștefan D. Grecianu

(soțul Elenei). Acest episod romantic a trezit interesul Marthei Bibescu, autoarea unui roman (*Katia*) despre idila țarului Alexandru al III-lea cu frumoasa Ecaterina Dolgoruki. Paul-Emil Miclescu relatează, în amintirile sale, că scriitoarea a cerut mamei lui să-i comunice amănunte și documente legate de aceste întâmplări, însă discreția doamnei Miclescu (fiică a lui Ștefan D. Grecianu) a împiedicat realizarea proiectului.

*Joi, 13 mai, dimineață
Sala mare*

Radu OPREA

Dan Durduca mare vornic – un însemnat boier muntean din secolul al XV-lea

Descendent al unui vechi neam boieresc, îndeaproape înrudit sau poate chiar identic cu cel al vestiților boieri din Florești, Dan vornicul – supranumit *Durduca* (probabil după formele sale mai rotunde) – a jucat un rol însemnat în viața politică internă, destul de agitată și instabilă, din vremea domnilor Basarab cel Bătrân (Laiotă) și Basarab cel Tânăr (Țepeluș). În intervalul 1475–1478, cu întreruperile provocate de prea dese schimbări de domni, Dan Durduca a făcut mereu parte din grupul primilor patru-cinci boieri din fruntea sfatului domnesc, alături de reprezentanții unor vechi și prestigioase neamuri boierești (Mărginenii, Sahaceștii, Borceștii, Craioveștii), unii dintre ei fiind îndeaproape înrudiți cu familia domnitoare și cu adânci rădăcini familiale în veacul precedent. Stăpânind un imens domeniu, care se întindea din vechiul județ al Mehedinților și până în nordul fostului județ Argeș – în Țara Loviștei și pe valea Topologului –, având ca limită sudică satele din zona de nord-vest a județului Teleorman, vornicul Dan Durduca va transmite însemnata sa avere generațiilor de boieri cu care s-au înrudit descendenții săi, neamuri cu puternică influență în viața politică a Munteniei (Goleștii, Drăgoieștii, Buzeștii).

*Sâmbătă 15 mai, dimineață
Sala mare*

Liviu PAPUC

**O sursă genealogică nefolosită:
testamentele publicate în „Monitorul Oficial al Moldovei” (1859–1861)**

„Buletinul Oficial al Moldovei” din 1859, urmat apoi, ca titlatură, de „Monitorul Oficial al Moldovei”, conține un număr important de testamente, dani, acte de împărțeală, tipărite pentru a fi aduse astfel la cunoștința publică și pentru ca cei interesați (eventuali urmași necuprinși în dispozițiile testamentare) să poată face, în termenul legiuit, solicitarea la tribunal spre obținerea drepturilor. Într-o perioadă de timp limitată la trei ani (1859–1861), autorul a depistat aproape 100 de astfel de acte, aparținând în majoritate unor români, dar și unor evrei, armeni, ruși, lipoveni ori greci. Cele mai multe nu conțin date de un interes deosebit, limitându-se la transmiterea firească a averii către urmași. Unele, însă, ies în evidență prin informațiile genealogice pe care le oferă, uneori confirmând lucruri știute, altele însă completând substanțial arbori deja alcătuiți. Testamentul păhărnicesei Maria Tăutu (născută Duca), redactat după 40 de ani de văduvie, contribuie la completarea genealogiei familiei Duca, întrucât, în lipsa urmașilor direcți (copiii născuți din căsătoria cu Constantin Tăutu fiind deja morți), moștenitori sunt copiii celor cinci frați ai testatoarei. Testamentul spătarului Vasile Panopol aduce nu numai data morții testatorului, ci și lista completă a copiilor aflați atunci în viață (șase, în loc de doi, cum se știa până acum). La fel de instructive sunt și alte testamente, precum cele care aparțin colonelului Gheorghe Stroici, postelnicului Grigore Tufescu, banului Neculai Marcu, agăi Grigore Balș, postelnicului Grigore Softa, logofătului Alecu Mavrocordat, postelnicului Neculai Istrati. Sunt și câteva interesante testamente ale unor femei, precum marchiza Lucia de Bedmar, băneasa Maria Sion (născută Șerban), Agripina Lazu (născută Canano) ori „Safta de Sant-Ivani, legiuita soție domnului doctor Ioan Ludovic de Sant-Ivani spatar, născută Manolachi Eni căminar”. Într-o următoare fază a cercetării, ar trebui depistate originalele acestor acte, în măsura în care se mai păstrează în diverse depozite arhivistice, în vederea alcătuirii unei ediții științifice.

*Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mică*

Mihai-Alin PAVEL

**Mișcarea elitelor sub aspect matrimonial.
Moldavii în Oltenia în secolul al XIX-lea**

În cursul secolului al XIX-lea, odată cu accelerarea procesului de unificare a Principatelor Române, a crescut și numărul căsătoriilor între persoane din județe sau provincii diferite/îndepărtate. Evident, căsătorii între membri ai familiilor boierești din Moldova și Țara Românească au existat și anterior, favorizate, de la o vreme,

de trecerea domnilor de la Iași la București și invers. Au existat și mutări de familii (la nivel de ramură sau individual) dintr-un principat în celălalt, cum ar fi, de exemplu, mutarea unor membri ai familiilor Jianu (din Romanați) și Periețeanu (din Ialomița) la Botoșani, a lui Gheorghe Budișteanu din Argeș la Dorohoi sau a unei ramuri a familiei Tăutu la Buzău (la sfârșitul secolului al XIX-lea) și a membrilor familiei Movilă (cei „noi”, din Covurlui) în Prahova și apoi la București și în Dobrogea. Căsătoriile între persoane originare din regiuni relativ îndepărtate s-au înmulțit după Unirea Principatelor, când, existând o administrație centrală, legăturile au fost mult ușurate. Apariția căilor ferate a facilitat și mai mult acest proces. Dar chiar dacă persoanele care se mută, temporar sau definitiv, de la Iași sau Vaslui, de pildă, la București, Craiova sau Turnu Severin, sunt din familii „bune”, ei nu sunt din familiile cele mai bogate. Un Ghika, un Balș sau un Sturza n-ar fi avut nici un motiv să-și părăsească locurile, moșiile și influența de care se bucurau în ținuturile de baștină, decât pentru a se muta la București, în centrul deciziilor. Cei care se mută cel mai mult sunt membrii administrației numiți politic (prefecții), profesorii, inginerii, magistrații și – cei mai numeroși – ofițerii. Comunicarea se întemeiază pe actele de stare civilă păstrate la Arhivele Naționale, pentru orașele Craiova, Slatina (și pentru Caracal), Târgu Jiu și Turnu Severin. Nu a fost acoperită, deocamdată, starea civilă vâlceană.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mare

Alexandru-Grigore PISOSCHI

Începuturile familiei Pisoschi în Moldova. Ramuri și înrudiri

Familiei Pisoschi i s-a atribuit, din vechime, o origine polonă. Primul cu acest nume a trăit în a doua jumătate a secolului al XVI-lea și s-a căsătorit cu o jupâneasă din neamul stăpânilor de la Vârtop (Hârtop, pe lângă Fălticeni de azi); aceștia sunt strămoșii familiei, până la cei care există azi. Comunicarea prezintă fiecare generație până către mijlocul secolului al XVIII-lea, specificându-se căsătoriile încheiate de membrii familiei. De la jumătatea secolului al XVIII-lea, firul genealogic se rupe, astfel încât legătura între ramurile existente ulterior nu se mai poate stabili documentar, cel puțin în acest stadiu al cercetării. Este vorba de: patru ramuri botoșenene; o ramură stabilită la Șcheia (Suceava) și în împrejurimi, care are astăzi numeroși reprezentanți; o ramură în zona Bârlad-Tecuci-Focșani, stabilită în Oltenia la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui următor, ai cărei urmași locuiesc astăzi mai ales în București.

Sâmbătă, 15 mai, dimineață
Sala mare

Alexandru PÎNZAR

Recuperarea memoriei. „Ahnenpass”-ul șvabilor bucovineni

Urmaș, pe linie feminină, al unei familii de șvabi bucovineni din Ilișești (sat din preajma Sucevei), autorul a fost interesat să afle cât mai multe date despre o comunitate care astăzi nu mai există în Bucovina. În afara unor date generale, din istoriile Bucovinei, și de puține informații găsite pe *site*-ul web al unor descendenți ai foștilor coloniști, emigrați în S.U.A. la sfârșitul secolului al XIX-lea, altceva nu s-a mai putut afla: registrele parohiale ale comunității protestante din Ilișești nu se păstrează la Arhivele Naționale Suceava. Însă, între hârtiile familiei s-a găsit un document genealogic extraordinar, întocmit imediat înaintea „repatrierii” germanilor bucovineni în 1940. Intitulat *Ahnenpass* (pașaportul strămoșilor), el este o tabelă de ascendenți (*Ahnenafel*), alcătuită pentru obținerea cetățeniei germane în conformitate cu prevederilor „legilor rasiale” de la Nürnberg. Documentul a fost completat, cu o rigoare tipic germană, pe baza datelor din registrele parohiale, care în 1940 se mai aflau încă în România. Autorul a putut găsi, prin acest document, informații despre strămoșii săi, cinci generații de agricultori șvabi. Datele referitoare la cea mai veche generație, cea a coloniștilor, au lămurit problema locurilor de origine și traseul urmat în Bucovina până la așezarea în Ilișești. „Ahnenpass”-ul a confirmat numărul redus al comunității inițiale de șvabi și a oferit indicații despre starea socială a coloniștilor.

Joi, 13 mai, după-amiază
Sala mare

Cristian PLOSCARU

Micleștii și disputele boierești din Moldova la 1826

După 1824, iluziile legate de intențiile rusești fiind repede risipite, o seamă de boieri moldoveni și-au manifestat cu putere ostilitatea față de Rusia, implicându-se în acțiuni conspirative, uneori prin intrigi, alteori prin mijloace de propagandă politică, precum elaborarea unor proiecte cu veleități constituționale (până spre 1840). Aceste grupuri politice boierești de inspirație cărvunară nu erau expresia unor interese de clasă (boierimea

„secundară”, în cazul de față), ci a opoziției față de oligarhismul marilor familii, adunând boieri de neam din toate „clasurile” și, după 1830, tot felul de alte persoane, fără criterii de distincție socială, dar neapărat pământeni, care erau gata să adopte un anume *proiect politic de interes general*. Nucleul era format din câțiva reprezentanți ai unor familii ale marii boierimi de neam, dar din afara protipendadei (Cuza, Miclescu, Crupenschi, Râșcanu, Vârnav, Carp, Sion, Rosetti-Baston, Sturdza, ramura „cadetă etc.), având o pondere politică minoritară, dar o forță politică mult mai mare. Spre 1826, vistiernicul Dumitrache Ghica adunase în jurul său un grup de interesați, căruia domnul Ioniță Sandu Sturdza le-a lăsat țara pe mână, în schimbul promisiunii de a susține năzuințele de domnie ale beizadelei Nicolae Sturdza, căsătorit cu fiica lui Ghica. Un context foarte delicat s-a creat în 1826: pe de o parte, Sublima Poartă a trimis un firman pentru scoaterea grecilor din egumenii; pe de altă parte, Rusia a trimis Porții un ultimatum, cerându-i retragerea completă a trupelor otomane din Principate și tratând înlăturarea egumenilor greci ca pe un act de ostilitate. În acest context, mitropolitul Veniamin Costache și unii boieri au preconizat așezarea ca egumeni, în locul grecilor, a unor arhieriei pământeni aduși din Basarabia, deci agreeți de oficialii ruși; pe această linie, s-a susținut candidatura lui Varlaam Cuza la scaunul Episcopiei de Huși. Gruparea lui Dumitrache Ghica s-a raliat aceluia care, în frunte cu vornicul Vasile Miclescu, susțineau pe ieromonahul Sofronie Miclescu. Momentul marchează conturarea unei grupări boierești cu fățișă atitudine antirusă, care socotea că apropierea de Rusia nu înseamnă decât o schimbare de dominație, care putea să aducă o nedorită schimbare a așezămintelor și a cutumelor de ocârmuire.

*Joi, 13 mai, dimineață
Sala mare*

Ioan-Aurel POP

Despre unele genealogii maramureșene medievale

O serie de familii nobile române din Maramureș își pot urmări originile sigure până în secolul al XIV-lea, dar cercetarea acestora a rămas, în cele mai multe cazuri, la nivelul secolului al XIX-lea și la cartea lui Ioan Cavaler de Pușcariu. Or, premisele studiului aprofundat al genealogiilor erau pregătite prin apariția lucrării lui Ioan Mihalyi de Apșa, de la 1900, dedicată diplomelor maramureșene. Între timp, au apărut noi surse documentare și noi interpretări, cea mai valoroasă fiind cartea despre Țara Maramureșului în secolul al XIV-lea, a lui Radu Popa. Pregătirea pentru tipar a celui de-al doilea volum de diplome maramureșene, rămas în manuscris de la Ioan Mihalyi de Apșa, a prilejuit autorului noi observații despre genealogia unor familii, între care Gorzo de Ieud și de Suci de Sus în secolele XIV–XVI, ca și despre „roirea” unor ramuri ale acestor familii spre zone vecine, din nordul voievodatului Transilvaniei.

*Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mare*

Alexandra-Marcela POPESCU

Pe urmele strămoșilor mei

Mărturiile regăsite pe paginile cărților sfinte sau în acte de familie, fotografiile, casa, biserica, mormintele din Dumești de Iași au constituit îndemnul și temeiul pentru cunoașterea istoriei familiale și pentru întocmirea unui arbore genealogic cât mai veridic. Numele de familie, foarte frecvent la români, nu se regăsește între localnici, de unde concluzia că înaintașii au venit, probabil, din altă așezare. În adevăr, Constantin Neculai Popescu a fost preot în satul Cogeasca în prima jumătate a secolului al XIX-lea, iar fiul său, Gheorghe († 1914), a ajuns în 1882 preot la Dumești, unde și-a ridicat casa existentă și azi. I-a urmat fiul Alexandru (1897–1980), și el preot la Dumești, devenit figura centrală a familiei: în amintirea lui, numele Alexandru este preferat la botez, iar urmașii săi se întrunesc la Dumești în fiecare an, la 30 august. Frații lui Alexandru și unii dintre urmașii acestora au fost și ei preoți; alți urmași, însă, au devenit învățători și profesori (între aceștia, cunoscutul psiholog Paul Popescu-Neveanu). O istorie de peste 200 de ani se încheagă din diversele mărturii existente, între care relatarea scrisă (1968) de preotul Alexandru Popescu pe patru pagini din *Evanghelia* dăruită de un frate al său și păstrată și azi în biserica din Dumești.

*Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mare*

Laurențiu RĂDVAN

Sigiliile urbane din Țara Românească. Noi interpretări

Comunicarea prezintă situația sigiliilor orașelor din Țara Românească, reunind interpretările de până acum cu opiniile autorului, rezultate din cercetarea îndeaproape a trecutului vechilor orașe din acest spațiu. Literatura de specialitate este, în cazul muntean, mai săracă decât aceea referitoare la spațiul moldovenesc. Cele

mai valoroase interpretări sunt datorate, încă de acum mai bine de 50 de ani, lui Emil Vârtosu, ale cărui opinii au fost preluate și amplificate de alți specialiști, precum Dan Cernovodeanu, Jean N. Mănescu, Maria Dogaru. În ultima vreme, preocupările în această direcție lipsesc cu desăvârșire. O explicație ar fi faptul că nu sunt cunoscute decât sigiliile câtorva orașe, mult mai puține ca în Moldova și nu s-au mai descoperit, în ultima vreme, alte sigilii. Spre exemplu, pentru Oltenia nu este cunoscut nici un sigiliu de oraș medieval, cu excepția Râmnicului, care însă a avut o situație diferită de a celorlalte orașe ale regiunii (Craiova, Târgul Jiului sau Caracal). În ultima vreme, s-a făcut un progres, prin prezentarea sigiliului orașului Floci și identificarea sigiliului Piteștilor.

*Joi, 13 mai, după-amiază
Sala mare*

Petre ROSETTI

„Un om întreg, fără teamă și fără viclesug”: Nicolae Miclescu

Bunicul matern al autorului, Nicolae Miclescu (1873–1946) este unul dintre membrii acestei familii care au activat în România interbelică. Inginer al Școlii de Poduri și Șosele și licențiat în drept, a ocupat diferite posturi la Căile Ferate, iar în ultimii ani ai vieții a fost președintele Societății Române de Telefoane. A participat la Primul Război Mondial, ilustrându-se în lupta din august 1917, când batalionul său a restabilit linia românească atacată puternic de trupele germane. Membru al Partidului Conservator al lui Grigore Filipescu, a fost ales deputat și senator în perioada 1931–1938. De la tribuna Senatului, a fost un apărător al instituțiilor democratice, criticând atât politica regelui Carol al II-lea, cât și acțiunile Gărzii de Fier. În iunie 1941, a cerut să fie mobilizat (era locotenent-colonel în rezervă) pentru a participa la eliberarea Basarabiei, în fruntea unui regiment de infanterie. Nu a acceptat să meargă dincolo de Nistru, considerând că acolo se oprea patriotismul și începea aventura. Ulterior, a încercat de mai multe ori (fără succes) să-l convingă de această evidență pe mareșalul Antonescu, pe care-l cunoștea din Primul Război. Cea mai frumoasă caracterizare a lui Nicolae Miclescu (din care este extras și citatul din titlu) aparține lui Mircea Vulcănescu.

*Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mică*

Viorel RUS

Descendenții lui Dumitru Furdul din Monor, martir român de la 1848

Evenimentele anilor revoluționari 1848–1849 din Transilvania au însemnat speranțe de libertate și drepturi politice pentru națiunile conlocuitoare, dar și război, suferințe și atrocități din partea maghiarimii ridicate împotriva împăratului de la Viena și a românilor care refuzau unirea cu Ungaria. Împotrivirea acerbă a grănicerilor năsăudeni față de unire a dus la un șir de crime săvârșite de naționaliștii extremiști unguri în zona Regimentului de Graniță Român nr.17 cu sediul la Năsăud. La Monor, pe parcursul a două zile au fost uciși 27 de oameni: copii, tineri, maturi și bătrâni, vinovați de a fi români. Unul dintre martirii acelor zile a fost și Dumitru Furdul, tată a șase copii, ucis în propria casă prin împușcare, fără a i se aduce vreo acuzație din partea insurgenților maghiari. Comunicarea urmărește descendența lui Dumitru Furdul în cele șase generații care i-au urmat, până în prezent. Este o exemplificare a modului în care poate fi pusă în valoare contribuția familiilor „neistorice” la facerea istoriei, reamintind oameni deosebiți, fapte și întâmplări importante pentru Bistrița-Năsăudului și chiar pentru Transilvania în general.

*Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mare*

Ion T. SION

Câte ceva despre neamul Petrovici de la Tecuci

Unele personalități de seamă ale culturii românești au vorbit prea puțin despre strămoșii lor, iar cei care le-au cercetat viața și opera nu au prezentat decât foarte sumar problemele referitoare la ascendența lor. În cercetările sale de istorie tecuceană, autorul s-a confruntat cu cazul familiei Petrovici, care ar fi fost aceeași cu familia Petrașcu. Astfel, căutând să explice fenomenul schimbării numelui de familie la români, renumitul lingvist Iorgu Iordan a invocat „cazuri cunoscute direct” de el, scriind următoarele: „La Tecuci, orașul meu natal, trei frați «buni», cum se zice familiar despre frații cu aceeași părinți, se numeau: *Petrașcu* (marele pictor), *Petraș* (medicul primar al orașului) și *Petrovici* (magistrat, tatăl filosofului Ion Petrovici)”. În realitate, raporturile de rudenie dintre cele trei personalități nu au fost cele arătate de concitadinul neamului Petrovici. Pe baza datelor culese din arhive, așa cum au fost ele consemnate în registrele de stare civilă și în unele acte tecucene, autorul încearcă să clarifice înruderile și să restabilească adevărul în privința familiei Petrovici.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mică

Gheorghe Radu STĂNCULESCU

Preocupări mici – probleme mari...

Plecând de la frumoasa pledoarie intitulată *Strămoșii noștri – istoria noastră*, făcută ca invitație participanților la cel de-al XV-lea Congres de Genealogie și Heraldică, autorul subliniază felul în care, prin cercetările aprofundate de istorie familială – chiar și în cazul familiilor „neistorice” –, de multe ori se poate ajunge la concluzii care nuanțează, câteodată chiar până la răsturnare, concluzii general acceptate privind anumite perioade și evenimente din istoria noastră recentă. Ilustrându-și argumentația prin câteva exemple din cercetările proprii, bazate pe documente de familie obținute cu „acribie de detectiv”, autorul supune dezbaterii unele îndoieli ale sale privind mari momente din istoria teritoriilor locuite de români și care, în general, sunt considerate ca având sensuri și semnificații substanțial diferite de cele pe care le-au trăit și simțit, în fapt, antecesorii relativ apropiați din familiile fiecăruia dintre noi. Ramurile arborelui genealogic al multor familii „neistorice” spun, de multe ori, povești istorice aproape pe dos față de cele incluse de englezi în categoria *conventional wisdom* (adevăruri consacrate) și care, în mare măsură, umplu manualele școlilor de azi și de mai demult, ca și nu puține dintre cele mai elaborate tratate de istorie majoră.

Joi, 13 mai, dimineață
Sala mare

Mihai Dim. STURDZA

Familia Iarca.

Omagiu lui Alexandru Perietzianu-Buzău

Pe lângă comunicările publicate, Alexandru Perietzianu-Buzău a lăsat manuscrise nefinalizate despre teme privind genealogia unor familii românești. Plecând de la manuscrisul intitulat *Familia Iarca*, autorul aduce completări, precizări și corectări, referindu-se inclusiv la opera memorialistică a doi dintre membrii familiei Iarca (sau Yarka), anume generalul Alexandru Iarca și Arabella Yarka, un timp soția lui Carol („Citta”) Davilla, ministru plenipotențar al României la Varșovia și apoi la Washington.

Joi, 13 mai, dimineață
Sala mică

Maria Magdalena SZÉKELY

**Datorie creștinească și conștiință genealogică în actul de ctitorire:
schitul Drăgușanul**

Schitul Drăgușanul, numit și Drăgușan, Drăgușani sau Frumosul, se afla odinioară în vechiul ținut al Bacăului. Puținele izvoare păstrate nu au îngăduit niciodată reconstituirea istoriei lui. În *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, Nicolae Stoicescu îi consacră doar câteva rânduri. Începuturile acestui așezământ nu sunt într-un totuși clare. Cert este că, la un moment dat, pe filiera Ion Movilă – Ileana Miron Costin – Maria Ilie Cantacuzino, dreptul de ctitorire la Drăgușanul a trecut asupra neamului cantacuzinesc. Închinat Mănăstirii Galata, schitul a devenit, implicit, metoc al Sfântului Mormânt. Cea mai mare parte a arhivei sale a ajuns, astfel, la Ierusalim, apoi la Istanbul și Atena. Câteva documente din fosta arhivă a Metocului Sfântului Mormânt, regăsite în două colecții particulare de la Atena, aduc lumini noi în privința patrimoniului acestui schit, dar și a felului în care Cantacuzinii veacului al XVIII-lea, boieri cu vocație ctitoricească, dar și monahală, au înțeles să se îngrijească de el. În virtutea datoriei de buni creștini, dar și a unei conștiințe genealogice pe care au dovedit-o și cu alte prilejuri, Cantacuzinii s-au manifestat solidar față de această ctitorie, pe care au socotit-o de familie.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mică

Attila István SZEKERES

Preocupări de heraldică în Transilvania în secolele XIX–XX

În ultimele două secole, se constată în Transilvania o sumedenie de preocupări de heraldică. Dintre acestea, puține au fost cele sistematizate; majoritatea au avut o arie bine determinată și au privit doar câte o parte din teritoriul Transilvaniei sau din societatea acesteia, ori dintr-o perioadă istorică. Autorul își propune o sistematizare a preocupărilor de heraldică după mai multe criterii: după felul stemelor, după apartenența etnică a

autorilor, după apartenența lor geografică, după zona cercetată, după perioada studiată, după calitatea și conținutul lucrărilor. O asemenea cercetare arată direcțiile abordate cu predilecție în fiecare perioadă în parte, măsura în care se reflectă caracteristica etnică în lucrările de heraldică, dar și calitatea literaturii de specialitate pentru cercetătorul din mileniul al III-lea.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mare

Attila István SZEKERES

Patru secole de istorie a familiei Szekeres de Mezőmadaras (Mădăraș)

Familia Szekeres are o continuitate de patru secole în comuna Mădăraș din Scaunul Mureș, actualul județ Mureș. Un János Szekeres a slujit în oastea ardeleană a regelui Poloniei Ștefan Báthory, dar locul său de origine nu este cunoscut. Prima atestare sigură a unui Szekeres de Mezőmadaras este din 1600, când un purtător al acestui nume a căzut în bătălia de la Mirăslău. Probabil fiul acestuia a fost înnobilit de Sigismund Rákóczi, principele Transilvaniei, la 29 octombrie 1607, ajungând ulterior asesor al Scaunului Mureș. Și alți Szekeres au îndeplinit funcții de conducere administrative sau militare în acel Scaun, în cursul secolului al XVII-lea. În secolele următoare, mai mulți membri ai familiei sunt amintiți ca nobili, mici moșieri, dar fără funcții semnificative. Familia s-a ramificat; astfel, există date încă din 1614 despre un Szekeres stabilit la Band, în vecinătatea Mădărașului, unde s-a dezvoltat o altă ramură. Membri ai acestei familii s-au răspândit pe tot cuprinsul Transilvaniei, dar și pe teritoriul Ungariei și Slovaciei de astăzi. În anul 2007, la aniversarea a 400 de ani de la înnobilitare, 120 de membri ai familiei s-au adunat la Mădăraș, unde, din 1975, nu mai locuiește nici un Szekeres.

Sâmbătă, 15 mai, după-amiază
Sala mare

Attila István SZEKERES

Izvoarele heraldicii teritoriale.
Studiu de caz: județul Covasna

Județul Covasna este succesorul fostului județ Trei Scaune, alcătuit în secolul al XVII-lea prin reunirea a trei dintre cele șapte Scaune secuiești (Sepsi, Kézdi și Orbai) sub numele Háromszék (adică tocmai *Trei Scaune*). La reforma administrativă din 1968, vechiului județ i s-a alipit și fostul vice-Scaun al Brăduțului, aparținător, pe vremuri, de Scaunul-mamă Odorhei. Stemele actualelor unități administrativ-teritoriale (județ, municipii, orașe și comune) s-au elaborat pe baza următoarelor izvoare: *vechile steme ale respectivelor unități* (județul, municipiile Sfântul Gheorghe și Târgul Secuiesc, comunele Brețcu și Ilieni); *vechi sigilii* (Aita Mare, Brăduț, Vârghiș); *blazoane familiale* (Vârghiș, Bodoc, Zăbala, Arcuș, Zagon, Turia, Estelnic, Ghidfalău, Ozun); *denumirea localității*, ducând la steme grăitoare (Brăduț, Bixad, Poiana, Belin, Hăghig); *informații diverse* despre unitățile în cauză (Ghelința, Moacșa, Chichiș, Lemnia ș.a.). În aceste steme nu s-au înghesuit multe elemente, ci s-au ales doar cele semnificative, pentru a fi cât mai simple și, astfel, ușor de recunoscut. Stema este cartea de vizită a unității administrativ-teritoriale, și nicidecum monografia acesteia, nu este nici carte de istorie, nici atlas geografic, nici carte de biologie, nici vreun fel de statistică. Nu este mai puțin creștin cineva care nu are reprezentată crucea în stemă, nu este mai puțin secuic cineva în al cărui scut nu se regăsesc soarele și semiluna, precum nu e mai puțin român cineva care nu are stemă tripartită cu câmpurile albastru, aur și roșu.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mică

Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS

Tipuri de sigilii emise de cancelaria domnească a Țării Românești
(1390–1856)

Dintre toate vestigiile sfragistice, sigiliul domnesc, prin rolul și locul deținut de instituția domniei, depășește ca importanță celelalte categorii de sigilii. El reflectă statul în evoluția sa istorică. În toată perioada medievală și în cea modernă, sigiliul princiar a menținut, ca element de bază în compunerea sa, stema țării. Din acest motiv, analiza sigiliilor domnești din punctul de vedere al conținutului emblemei conduce la următoarea clasificare: *sigilii heraldice* (având ca element principal acvila cruciată însoțită de soare și lună); *sigilii iconografice* (două personaje flancând un copac); *sigilii de tip combinat* (contopind tipul heraldic cu cel iconografic); *sigilii cu stemele reunite* ale Moldovei și Țării Românești; *sigilii cu steme de familie* alături de stema țării; *sigilii cu scena săgetării corbului* (aluzie la Huniazi); *sigilii cu stemele județelor* în medalioane.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mică

Constantin E. ȘTEFĂNESCU

Sfinți români cu blazon

Comunicarea evocă sfinții români din Sinaxarul Bisericii Ortodoxe Române care provin din familii nobiliare sau/și au avut ori au folosit însemne heraldice: Teofana (din neamul Basarabilor), Ștefan cel Mare, Neagoe Basarab, Constantin Brâncoveanu și fiii săi Constantin, Ștefan, Radu și Matei, Ianache Văcărescu, Antim Ivireanul, Petru Movilă. Sunt amintiți și cei propuși pentru canonizare: Irinarh Rosetti, Veniamin Costache, Andrei Șaguna, Miron Barnovschi. Fiind vorba de personalități bine cunoscute, viața lor este amintită pe scurt, împreună cu stemele lor. În detaliu, este prezentată friza ctitorilor din biserica Adormirea Maicii Domnului din Râmnicul Sărat, în legătură și cu legitimitatea dreptului la tron al lui Constantin Brâncoveanu.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mică

Silviu TABAC

Stema rusească a familiei Catargi și stema familiei Cristi

De la familia Catargi au rămas câteva urme heraldice, mai mult sau mai puțin cunoscute specialiștilor, dar un studiu general dedicat stemelor acestui neam încă lipsește. Cel mai cunoscut blazon al familiei Catargi rămâne a fi socotit cel inserat în armorialul lui Emanoil Hagi-Moscu (1918) și preluat în armorialele lui Traian Larionescu (1976) și Dan Cernovodeanu (2005), dar o explicație a sa nu s-a dat. O stemă Catargi a fost semnalată, fără descriere, de G. Bezviconi pe casa familiei din Chișinău, distrusă la bombardamentul din 1941. O primă stemă a fost acordată lui Apostol Catargiu (1625–1685), comis și pârcaș de Soroca, refugiat în Polonia la 1674, prin diploma de indigenat din 5 februarie 1676, primită de la regele Ioan Sobieski. Este de presupus că tradiția uzului acestui blazon s-a pierdut în cadrul familiei, astfel încât el nu a mai fost invocat atunci când, peste mai bine de un secol, fostul hatman al Moldovei Ilie Catargi (1747–1822) – intrat în serviciul împărătesei Ecaterina a II-a și devenit consilier de stat – a solicitat diploma și stema de noblețe. Cererea i-a fost îndeplinită cu aprobarea împărătesei la 25 aprilie 1796. În ceea ce privește familia Cristi (Criste), dosarul pentru stemă a fost examinat la St. Petersburg în anii 1905–1906. La baza elaborării noului blazon a fost pusă pecetea „baronului de cazaci” Vasile Criste, fiul paharnicului Grigoraș, care s-a stabilit în Basarabia după 1812. Cererea a fost înaintată de Grigore Cristi, nepotul de fiu (Ioan) al lui Vasile, împreună cu o schiță. Proiectul a fost acceptat, cu câteva redactări artistice. Primind înalta confirmare la 15 martie 1906, stema familiei Cristi a fost inclusă în partea a XVIII-a a Armorialului General al Imperiului Rus.

Joi, 13 mai, dimineață
Sala mică

Nicolae-Șerban TANAȘOCA

**Despre un frate uitat al lui Ioan Caragiani
și importanța studiilor genealogice pentru cunoașterea istoriei aromânilor**

Între documentele dăruite Academiei Române de doamna Suzana Alexandra Dobrescu din Franța, unele îl privesc pe bunicul d-sale, doctorul aromân Alexandru Caragiani (1848–1905) și pe descendenții săi, dintre care este bine cunoscută fiica sa Elena, prima femeie aviator din România. Doctorul Alexandru Caragiani este fratele mai mic, astăzi uitat, al lui Ioan Caragiani (1840–1921), profesor de limba elină la Universitatea Mihăileană din Iași, membru-fondator al Academiei Române și al „Junimii”, istoric al aromânilor și militant pentru integrarea lor în națiunea română. Stăruind asupra înrudirilor și încuscrilor familiei avdeliate Caragiani cu familii celnicale aromânești (Papahagi, Badralexi, Hagigogu, Ciumetti, Tulliu, Margarit, Iaciu Buda, Petrașincu), familii angajate profund în mișcarea de redeșteptare națională a aromânilor și militante pentru integrarea lor în națiunea română, autorul încearcă să prezinte necesitatea și importanța studiilor genealogice pentru mai buna cunoaștere și înțelegere a istoriei aromânilor. Legăturile de sânge și alianțele matrimoniale făceau, de pildă, din aromânii românzanți, în secolele XIX–XX, nu numai o grupare distinctă politic, dar un adevărat *clan*, relativ numeros și puternic, extrem de solidar, structurat ierarhic, condus de o elită riguros selectată, potrivit unui etos tradițional specific, cu ramificații deopotrivă de întinse în Peninsula Balcanică și în România, foarte influent în diferite medii balcanice și chiar extrabalcanice. Integrarea aromânilor românzanți în societatea românească, atât prin afirmarea lor personală în viața economică, politică și intelectuală, cât și prin încuscări cu familii românești mai mult sau mai puțin însemnate, constituie o temă de cercetare istorică, la care studiile genealogice sunt chemate să contribuie masiv. Din păcate, asemenea cercetări au de înfruntat dificultăți obiective de documentare, greu, dar încă nu imposibil de surmontat.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mică

Tudor-Radu TIRON

**Începuturile stemei Transilvaniei
în lumina unor izvoare ilustrate externe (secolele XV–XVII)**

Istoria stemei Transilvaniei este, în linii mari, cunoscută cercetătorilor. S-a căzut de acord asupra faptului că apariția ei se produce abia către sfârșitul secolului al XVI-lea, după cum o atestă mai multe obiecte cu caracter heraldic asociate Báthoreștilor. S-a luat în discuție, separat, vechimea simbolurilor incluse în această stemă (acvilă, aștri, turnuri), propunându-se diferite teorii legate de originea acestora. Comunicarea pornește de la izvoare ilustrate externe, datorate în principal lumii germanice, izvoare inedite sau mai puțin (ori deloc) cunoscute în literatura de specialitate românească a ultimului secol. Concluzia principală este aceea că cercetătorul trebuie să se aplece cu mai multă flexibilitate asupra ipotezei preexistenței simbolurilor care compun stema „istorică” a Transilvaniei. Autorul demonstrează faptul că prima atestare a acestei steme nu mai poate fi legată de domniile Báthoreștilor, ci este în mod sigur anterioară.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mare

Radu Ștefan VERGATTI, Cristina Narcisa VERGATTI

Profesorul Charles Drouhet (1879–1940)

Comunicarea evocă figura lui Charles Drouhet, una dintre personalitățile marcante ale lumii intelectuale din România. Charles Drouhet a făcut obiectul unor sumare biografii, scrise de Iacov Antonovici, Basil Munteanu și, în ultimii ani, de un grup de muzeografi bârlădeni. Acestea pot fi îmbogățite cu o serie de elemente documentare noi, care completează și rețușează tabloul cunoscut. Figura luminoasă a lui Charles Drouhet contribuie la mai buna cunoaștere a florilegiului intelectualilor din cea mai strălucită perioadă culturală românească.

Vineri, 14 mai, dimineață
Sala mică

Ioan-Luca VLAD

Blazonul ca atribut de identificare în dreptul comparat

Deși societatea contemporană îl privește, uneori, ca pe o formă vetustă de identificare, dreptul, grație universalității reglementărilor sale, nu poate omite blazonul și regulile specifice acestuia. Trebuie observată legătura dintre blazon ca simbol heraldic și dreptul la blazon, ca drept subiectiv încadrat în sistemul juridic al unui stat. Comunicarea prezintă conținutul dreptului subiectiv la blazon și caracterile juridice ale blazonului, cum ar fi opozabilitatea, inalienabilitatea, imprescriptibilitatea, unitatea și mutabilitatea, care îl încadrează în categoria atributelor personale nepatrimoniale de identificare (cum ar fi numele) și delimitează blazonul de aceste atribute, în special de nume, precum și de elementele patrimoniale de identificare, în special de marca de comerț, reliefându-i specificitățile și problemele de reglementare. În unele state, s-a dezvoltat un drept specific al blazonului, administrat de instituții cu jurisdicție specializată în domeniu, pe când în alte state blazonul este guvernat, cu mai mult sau mai puțin succes, de dreptul comun. În partea a doua a comunicării, se prezintă o sinteză a tuturor autorităților din lume cu jurisdicție heraldică în stat, ceea ce face posibile câteva concluzii privitoare la aria de acoperire a reglementărilor heraldice statale contemporane, interesul manifestat pentru această știință și artă, precum și interesele care au condus la menținerea sau chiar la înființarea, de curând, a unor autorități heraldice.

Vineri, 14 mai, după-amiază
Sala mică

Ioan-Luca VLAD

Familia extinsă ca subiect de drept local și internațional

Comunicarea este dedicată Zilei Internaționale a Familiilor, sărbătorită – conform unei rezoluții a Adunării Generale a O.N.U. – la 15 mai, făcând astfel legătura între un eveniment național, consacrat familiei extinse (familia multigenerațională) și un eveniment mondial cu aceeași temă. Autorul definește aria de interes a comunicării, arătând ce este familia multigenerațională și care sunt principalele simboluri și valori transmise în interiorul acesteia (amintirile de familie, domeniile de familie, numele, blazonul, titlul nobiliar, bunurile cu

valoare sentimentală, renumele etc.), precum și principalele reglementări internaționale și naționale care tratează acest domeniu, oferind protecție familiei extinse, renumelui și valorilor sale. În partea a doua, este prezentat noul Cod Civil românesc, pregătit pentru intrarea în vigoare și care instituie unele instituții juridice cu totul noi în România ultimilor 146 de ani. Se pune accentul pe prevederile legate de amintirile de familie și transmiterea acestora, dreptul la nume și la imaginea personală și familială, precum și pe modalitățile prin care un întemeietor de familie sau reprezentanții unei generații pot crea un cadru juridic de creștere și dezvoltare a familiei extinse (în principal, este vorba despre substituțiunea fideicomisară și fiducia în scopuri de familie). Concluziile privesc posibilitățile pe care familiile din România le au pentru a-și reconstrui o structură, un viitor și un patrimoniu de valori materiale și sociale protegute juridic.

*Joi, 13 mai, dimineață
Sala mică*

Petronel ZAHARIUC

**Câteva date despre Istratie logofătul al treilea,
„cel dintâi istoric” al Moldovei**

Unul dintre cei mai importanți cărturari ai Moldovei în veacul al XVII-lea a fost Istratie (Eustratie) logofătul al treilea, despre care Miron Costin a scris că a fost „cel dintâi istoric” al acestei țări. Deși important și interesant prin activitatea sa cărturărească, personajul nu beneficiază de o biografie mai consistentă. Dregătoria de logofăt al treilea (treti logofăt) a deținut-o în 1631–1632. I se datorează, ca traducător, *Pravila aleasă* (1632), rămasă în manuscris, *Șapte taine a Beserecii* (tipărită în 1644) și celebra *Carte românească de învățătură*, apărută la Iași, în 1646. Pornind de la o semnătură, autorul comunicării încearcă să aducă la lumină câteva aspecte necunoscute din viața și activitatea culturală a treti logofătului Istratie.

Sunt cuprinse în această broșură rezumatele care au parvenit Comitetului de Organizare până la data de 8 mai 2010.

**Institutul Român de Genealogie și Heraldică
„Sever Zotta”**

**exprimă întreaga sa grațitudine instituțiilor care – prin sponsorizări,
sprijin și colaborare – s-au asociat la organizarea acestui Congres:**

**Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie (Filiala Iași)
Direcția Județeană Iași pentru Cultură, Culte și Patrimoniu
Complexul Muzeal Național „Moldova”
Muzeul Unirii
S.C. RP Estates Development S.A.
Fundatia Culturală *Erbiceanu*
Asociația Prietenilor „Revue des Études Roumaines”
Revista de Istorie Socială**

**Solidaritatea generoasă
a doamnelor Elisabeta Bălăceanu-Stolnici și Maria Ioana Miclescu
și a domnilor Neagu M. Djuvara, Dan Em. Dobreanu, Radu Miclescu,
Sandu Miclescu, Gheorghe Radu Stănculescu și Ion C. Sturdza
a constituit un îndemn și un sprijin temeinic pentru organizarea
Congresului.**

